

١٤٣٢-١٤٣١ هـ م ٢٠١١-٢٠١٠ م
[١٤٣٢ هـ]

مسئوليات الأبناء نحو الوالدين

« اللغة البنغالية »

تأليف : محمد عبد المنان

مراجعة : عبد الله شهيد عبد الرحمن

2011 - 1432

IslamHouse.com

fjgKv

Avj wn ZvAvj v gvbe RvWZtK Avkivdj gvLj KvZ(mjoi tmiv Rxe) wnmvte mjoi KtiqOb | wZvb Zvt` i cOZcvj K I nqvZ-gl tZi gwj K | gnwefkji Avi meWkQyWZvb Zvt` iB Kj` vYy mjoi KtiqOb Ges Zvt` i tmevq wbtqWRZ titLqOb | Zui B Kvq Avevi gvbl tK wcti thtZ nte | wnmve w` tZ nte, Rxeabi mKj KgRvtUi | wnmvte hviv mdj Kvg nte, Zviv cOek Kite Adi s-wbAvOgtZ cwicY©RvbWZ | Avi hviv e`_ nte, Zviv wvWjB nte KwWb I fqvBK kw` t wbevM Rvnbwtg | BnRMtZ GKwI mjx I mgx mgvR Rxeb gvbeZvi GKvS-Kvg` | cwievi nt`Q mgvR I ivtoí wfvEgj Ges Zvi Ab`Zg A½ | cwievti kwiS- k;Ljv I wbiVCÉvi Dci KvHŽ wbfP Kti mgwRK kwiS- mgwX, k;Ljv I wbiVCÉv | gvZv-wcZv nt`Ob cwievti KYavi, mš#bi Rb# vZv I jvj b- cvj bKvix | th tKvb e`w³ i Rb` gvZv-wcZvB nt`Ob Avj wn ZvAvj vi mePvBtZ eo wvOAvGZ | mš#bi Aw`Z; Rb# I jvj b-cvj b BZ`vKvi welfq Avj wni ctiB gvZv-wcZvi Ae`vb mePvBtZ tekx | G Kvity mš#bi cOZ gvZv-wcZvi AwKvi I AtbK tekx | ZvB Avj wn ZvAvj v gvbe RvWZi cOZ Zui Bev`Z-e# Mx Kivi ciB gvZv-wcZvi mv#_ mO`envi I Zvt` i AwKvi Av`vtqi cOZ mgwAK , i`Zi cOvb KtiqOb | Avj wni Bev`Z- e# Mx Kiti Ges gvZv-wcZvi mv#_ mO`envi I Zvt` i AwKvi Av`vq Kiti, Zvt` i bvdvi gvbx Kiv t`tK` #i _vKti GKw`tK thgb mjx I mgxkvjx cwievi I mgvR wvbwg#Yi gva`tg gvbl i BnRxeb kwiS- mgwX I `vO#` ficj ntq DVte, Aciw`tK ciKvj xb AbS-Rxe#b Z`c Zviv jvf Kite Avj wni Adi s-wbAvOgtZ fiv RvbWZ | tmLvtb itqtQ mxgvnxb kwiS-I Abwej mj_- m#vM | Avgvt` i wKvIv e`e`v I mgvR e`e`v A#bKvstKB Bmj vgx bq | weavq mš#bi cOZ gv_v-wcZvi wK wK AwKvi itqtQ Ges gv_v-wcZvi e`cvti wK KiYxq Zv Avgvt` i A#btKiB ARvbv | eis G e`cvti Avgiv LpB AmtPZb I Mvt dj | A_P GKwI my` i Rxeb, GKwI mjx- mgwXkvjx mgvR Mto tZvij v Rb` gvZv-wcZvi AwKvi Av`vtqi tvti# m#PZb _vKv wvZvS-cOqvRb | GB cOqvRb Dcj wä KtiB G , i`ZcY© welfw Zti aivi Rb` Avgvi G vIz` cOym | cv`Kv cvW Kti tKD

DcKZ nřj Ges gvZv-wcZvi AwAKvřii cřZ tjtřKiv mřPZb I
hZeb nřj Avgvi cřPřv mv_ř nřqtř etj gřb Kiřev|
G KvřR hviv AvgvřK wewfbcřvřte mñřhwMZv KřiřQb Zvř` i cřZ Avř-
wiK KZÄZv cřKvk KivQ, wřkl Kři gñZviug gñvřř` mřbvřvi
řnvřmb fvBřqi cřZ| cř`KwřU wj Lvi KvřR wZwb AvgvřK AbřcřwřZ
KřiřQb Ges Zvi ZĚvavřbB cř`KwřUi cřg cřKvk mřúbœnq|
eBwřřZ řKvb řj řwřU Kvřiv `wřřMvřPi nřj Ges Zv Avgvř` i Rvbvřj
KZÄvi mř_ MřY Kiv nře | BbkvAvj wñ Avj wñ cřK Avgvř` i G
bMY` cřPřv Keř Ki`b| Avgřb|
webqevbZ

gñvřř` Avřj gvřwb

mPxcĪ

cŪg Aa'vq

- gvZv-wcZvi mvt_ mŀ'envi 7
- gvZv-wcZvi AwaKvi I Zwt` i cŪZ mŀ'envi 7
- Avj wni ciB gvZv-wcZvi nK 8
- gvZv-wcZvi mvt_ mŀ'envi Kiv beXmŀYi `enkó" 8
- gvZv-wcZvi mvt_ mŀ'envŀi i cŪZ` vb RvbwZ 9
- gvZv-wcZvi cŪZ k3vfti ZvKvŀbv Kej ntRi mgvb 9
- gvZv-wcZvi mvt_ mŀ'envi Kiv Avj wni wBKU meŀaK wĉŪ 10
- ŀŀŀŀ wĉkŀŀ gvZv-wcZvi tmev Kiv wRwŀ` i PvBŀZ DEg 10
- gvZvi AwaKvi wczvi wZb ,Y 13
- meŀaK wĉŪ Avgj 14
- gvŀqi mvt_ mŀŀŀbi AvPiŀYi GKwU wPĪ 14
- gvZv-wcZvi Rb` A`e`q 15
- gvZv-wcZvi e`j v 16
- Agmij g gvZv-wcZvi cŪZ AvPiY 17
- `p gvŀqi cŪZ mŀŀŀb cŪ kŀ 19
- wczvi AvbŀZ" 19
- gvZv-wcZvi mvt_ mŀ'envŀi i cŪZ` vb 20
- gvZv-wcZvi BwŀKvŀj i ci mŀŀŀbi KiYxq 21
- gvZv-wcZvi Rb` `ŀAv Kiv 22
- gvZv-wcZvi FY cwiŀkva Kiv 22
- gvZv-wcZvi I qv` v I AwmAvZ cŀY Kiv 23
- gvZv-wcZvi e>xŀ eb>xŀ` i mvt_ mŀ'envi Kiv 24
- gvZv-wcZvi AvZŀq- `Rŀbi mvt_ m`vPiY Kiv 25
- gvZv-wcZvi mvt_ mŀ'envŀi i DcKwi Zv 28

wŀZxq Aa'vq

- gvZv-wcZvi bŀdvi gvbx 30
- RNb`Zg cvc 32
- ŀh wczvŀK Awŀkvc ŀ`q Zvi Dci Avj wn ZvŀAvj vi Awŀkvc 34
- Aeva" mŀŀŀbi Rb` RvbwZ nvi vg 35

gvṭqi mṭ_ bvdigvbxī kw̄-37

bvdigvb mšṭbi aṽsm Awbevh³⁸

gvṭqi e` `A_v 40

Bmj vg ce⁶GK_vU NUb_v 40

gvZv-_wZvi AwA_vK_vi Av`vq Kiv I bv Kivi cwi Yvg 41

gvKej `A_v 42

gvZv-_wZvi bvdigvbxī kw̄-`y_bqv ṭ_ṭKB`i`i` nq 43

gvṭqi mṭ_ bvdigvbx 43

gvZv-_wZvi bvdigvb mšṭbṭK e_xi`ṭc M_hY bv Kiv 44

gvZv-_wZvi bvdigvbṭ`i Bev`Z Avj w_n Kej Kṭib bv 45

cwi evi ṭ_ṭK ein`_vi Kiṭj I gvZv-_wZvi bvdigvbx Kiv hvṭe bv 45

gvZv-_wZvi bvdigvbxī e`j_v 45

gvZv-_wZvi bvdigvbxī AcKwi Z_v 47

c0g Aa'vq

gvZv-wcZvi mvt_ m0'envi

gvZv-wcZvi AwaKvi I Zvt`i c0Z m0'envtii weeiY

m0'envi ejv nq, gvZv-wcZvi c0Z mnvbyfjZkxj nlqv, Zvt`i mvt_ my`i I tKvgj AvPiY Kiv, Zvt`i c0Z `qv ciek nlqv I h_vh_ m#y b c0k0 Kiv, Zvt`i c0Z hZevb nlqv Ges Zvt`i Ae`vi c0Z j 9`i tiL Zvt`i tmevhZaKiv I Zvt`i hveZxq c0qvRb ciY Kiv|¹ Bgvg Avej jvBm mgiK`x (it) mšvbi Dci gvZv-wcZvi AwaKvi Ges gvZv-wcZvi mvt_ m0'envi m#utK® vj tLQb, Zvt`i hLb cvbrvftii c0qvRb nq ZLb Zvt`iK cvbrvni Kivtbv | Zvt`i tcvkvtKi c0qvRb ntj tcvkK-cwi t`Q` t`qv | Zvt`i hLb th tmevhtZie c0qvRb nq ZLb tmB tmev c0vb Kiv | ZuiV WvKtj mvtb` Zvt`i WvtK mvov t`qv, ZuiV tKvb KvRi Av`k Kitj Zv cvj b Kiv, Zvt`i mvt_ bgfvte webqxi mfi K_v ejv, Zvt`i bvg a`i bv WvKv, Zvt`i AvtM bv nvUv, Zvt`i mvgtb I Dcti bv emv | Zvt`i wcQtb I wbtP emv Ges me mgq Zvt`i Rb` 9lqv c0`v Kiv | Zvt`i bvdigvbx I Aeva`Zv t`tK`fi _vKv|²

Avj vni ciB gvZv-wcZvi nK

Avj vñ ZvAvj v etj bt

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

Avcbvi c0Zcvj K dvqmvj v Kti w`tqtQb th tZvgiv Avj vñ Qvov Avi Avi KvtiV Ber` Z Ki`te bv Ges gvZv-wcZvi mvt_ m0'envi Ki`te|³

Avj vñ ZvAvj v etj b t

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

¹ mvtj n Beb Avaj` i ngvb Beb ugVB`, Avaj` i ngvb Beb gnv#` Beb gvj n (Gi ZEprea`b i pZ), gmvAvn br`ivZb b0Cg, `vi`j I qvmxj v, 3q ms, 1425 vñRix, 2004Bs. 3L, c, 767; Bgvg eLvi x, Av`vej gpliv`, mshj` Avie AwgiviZ, I qvKd I Bmj vgx

vEl qK gšyvj q 1401. c,10,11

² br`ivZb b0Cg, 3L, c,779

³ mji v evbx Bmi vCj :23

Awg ebx BmivCtji wBKU t_†K A½xKvi wbtqW th, †Zvgiv Avj wv
Qrov Avi K†iv Dcvmbv Kiƣe bv Ges gvZv-wcZvi mv†_ mØ`envi
Kiƣe|¹:

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا

†Zvgiv Avj wni Bev`Z-ef`Mx K†iv, Zui mv†_ KvD†K kixK K†iv bv
gvZv-wcZvi mv†_ mØ`envi K†iv|²

wZwb Ab` GK Avq†Z etj bt

وَأَنْ جَاهِدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبَهَا فِي الدُّنْيَا
مَعْرُوفًا

†Zvgiv gvZv-wcZv hw` Avgvi mv†_ Ggb me wclq†K kixK Ki†Z
cxovcwo K†i, hvi Ávb †Zvgiv tbB; Z†e Zwg Zv†`i K_v gvb†e bv
Ges`yloq†Z Zv†`i mv†_ m™†e mnAe`vb Kiƣe|³

Dc†iv³ AvqvZmg†n Avj wni Bev`Z-ef`Mx Kivi I Zui mv†_ KvD†K
kixK bv Kivi wbt`†ki c¼kvcwk gvZv-wcZvi mv†_ mØ`envi Kivi
wbt`R t`qv n††Q| AZGe, Avj wni n†Ki c†iB eo nK n†Q, gvZv-
wcZvi nK|

gvZv-wcZvi mv†_ mØ`envi Kiv beM†Yi`ewkó`

Avj wv ZvÁAvj v etj bt

يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَأْتِنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا ﴿12﴾ وَحَنَانًا مِنْ لَدُنَّا وَرَكَاةً

وَكَانَ تَقِيًّا ﴿13﴾ وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ﴿14﴾

†n BqvnBqv!`pZvi mv†_ GB MØ' aviY K†iv Awg Zv†K`kk†eB
wePvi epx I cÁv`vb K†ivQj vg Ges wbtRi c¶| t_†K`qv`Zv I
cwe†Zv`vb K†ivQ| tm wQj ci†nRMvi| gvZv-wcZvi AbMZ Ges tm
D×Z bvdigvb wQ†j v bv|⁴

Cmv Av.etj b

¹ mj v Avj -evKvi :83

² mj v Avb-wbmv:36

³ mj v j Kgvb : 15

⁴ mj v gvi Bqvq:12-14

wZwb (Avj vn) Avgv†K wbt`R w`tqtQb, hZw`b RxeZ_wk ZZw`b
 bvgvh Kv†qg l hvKvZ Av`vq Ki†Z Ges Rbbxi AbMz_wK†Z|¹

gvZv-wcZvi mvt`m0`env†i i c†Z`vb RvbwZ

ivmj j vn mvj vj wu Avj vBwn l qv mvj vg etj bt Awg RvbwZ c†ek
 Kij vg, AZtci tmLv†b Ki Avb wZj vl qvZ i`btZ tcj vg| wR†Am
 Kij vg, GB e`w³ (wZj vl qvZKvix) tK? td†ikZMY ej tj b, nwi mv
 Beb bvgv (iv)|(ivmj j vn mvj vj wu Avj vBwn l qv mvj vg mrvnev†q
 tKivg†K j ¶i` K†i ej tj bt) c†Y`i c†Z`vb GifcB| tm wQj Zvi
 gv†qi mvt`me†c¶v m`vPiYKvix|²

Bqv†g†b DlqvBm Kibx bvtg GKRb gmvj gvb evm Ki†Zb| gv†qi
 tL`gtZ gk_j wZwb ivmj j vn mvj vj wu Avj vBwn l qv mvj v†gi mvt`
 mv¶r Ki†Z cv†ibwb| wKŠ`gv†qi tL`gtZi et`šj†Z Avj wni`iev†i
 Zui gh®v wQj A†bK E†aY® wZwb wQ†j b gmvZvRvey`vl qvZ| A_¶
 Zui`Av Kej Kiv n†Zv| ivmj j vn mvj vj wu Avj vBwn l qv mvj vg Dgvi
 (iv) Gi D†i†k`etj b, mæe ntj Zv†K †Zvgvi Rb`¶lgv c0_¶vi
 A†e`b Ki†e| Dgvi (iv)- Gi h†M Bqv†g†bi GKw mrvvh`Kvix`tj i
 mvt`wZwb Lwj dvi`iev†i Av†mb| Dgvi (iv) Zui wbKU`Av PvB†j
 wZwb Zui Rb`Av K†ib|³

gv†qi tL`gtZi m†v†B wZwb G gh®v j v†f K†ib|

¹ mj v gvi Bqv†g:31-32

² Bvgv AvevAvāj vn, nwkG wbkvcjx, Avj g†v†ivK, `vi`j wKZwej Avi we, `eifZ,4
 L,c.115;

³ G eY®v wZwbU nw`†mi mvi-mst¶c| †`Lj, mrvn gmvj g, wKZveydvhwqij m mrvnev|
 nw`m bs223,224,225

gvZv-wcZvi cĀZ k&vfĭi ZvKvĭbv Kej nĭRi mgvb

Avāj vn Beb Aveĭvm (iv) t_ĭK ewYĜ | ivmj j vn mvj vj wĭ Avj vBvn I qv muj vg etj ĩQbt tKvb tĭKKvi mšwb hLb ĩxq gvZv-wcZvi cĀZ ingĭZi ĩwĭtZ ZvKvq ZLb Avj vn ZvAvj v Zvi cĀZwĭ ĩwĭi weibgĭq Zvi Avgj bvgvq GKwĭ gKej nR wj wce x Kĭi ĩ b | mvrweMY Avih Kiĭj b, hwĭ tm ĩwbK GKkZevi Gfĭte ZvKvq? wZwb ej ĩj bt niwĖ (cĀZĭK ĩwĭi weibgĭq tm GB mvl qve tĭtZ _vKĭe) Avj vn AwZ grvb, AwZ cweĭ Zwi fvĭvĭi tKvb Afve tĭB |¹

gvZv-wcZvi mvĭ_ mĖ`envi Kiv Avj vni wbKU mePvBĭZ wĭĭ

Avāj vn Beb gvmD` (i) etj b, Awg ivmj j vn mvj vj wĭ Avj vBvn I qv mvj vĭtK wRĭĀm Kij vg, tKvb Avgj Avj vni wbKU mePvBĭZ tenk wĭĭ? ivmj j vn mvj vj wĭ Avj vBvn I qv muj vg ej ĩj bt mgq ĭtZv bvgvh Av`vq Kiv | Awg Avevi wRĭĀm Kij vg, Gici tKvb KvR? wZwb ej ĩj bt gvZv-wcZvi mvĭ_ my`i AvPviY Kiv |

Awg wRĭĀm Kij vg, Gici? wZwb ej ĩj bt Avj vni iv`vq wRnv` Kiv |²

Avgi Beb Avevmv (iv) etj b, ivmj j vn mvj vj wĭ Avj vBvn I qv muj vĭgi beĭtZi mPbvj ĩMwZLb wZwb ĩMvĭtĭ Bmj vg cĖvi KiĭZb- Awg Zvi tL`ĭtZ nvrĭi nĭq ej j vg, Avcĭb tK? wZwb ej ĩj b t Avj vni imj ! Avj vn AvgvĭK imj vntmĭe cwmĭtqĭQb | Awg wRĭĀm Kij vg t wZwb AvcbvĭK wK weavb mnKvĭi cwmĭtqĭQb? wZwb ej ĩj bt Avj vn AvgvĭK Zwi ĩvmZi Kiv , cĀZgv tĭtĭ½ tĭjv, mĖ`envi I m`vPiĭYi gvaĭĭg AvZĭqZvi mĖ`uK© eRĭq ivLvi wĭt`RmnKvĭi cwmĭtqĭQb |³

ĭĭĭ wĭkĭĭ gvZv-wcZvi tmev Kiv wRnvĭ`i PvBĭZ DĖg

gvwveqv Beb Rvingv Avm-mj vgx (iv.) etj b, Awg ivmj j vn mvj vj wĭ Avj vBvn I qv muj vĭgi wbKU Gĭm ej j vg, tn Avj vni ivmj ! Awg Avj vni mšwĖ Ges ciKuj xb bvRvZ j vĭfi Dĭĭĭk` Avcbvi mvĭ_

¹ wĭkKvZj gmvvein, Av`e, Abĭ mrKvR I mĖ`envi , c,421 (evqvKx ei vZ)
² Bvgv AvejAvāj ĭ vn gvrv`š` Beb Bmgj Avj eĭvix, mvrnn Avj eĭvix, gvl qvKxZm mvj vZ, Abĭ 5, dv`j jn mvj vZ wj -I qvKwZnv; Bvgv gvĭj g Bebj nvrĭvR Avj KkivBwi , mvrnn gvĭj g, Cgvb, Abĭ 36, Avj vni cĀZ Cgvb DĖg Avgj nI qvi eYĖv, bs 173
³ Avj ĭĭĭ ĭ vK 4 L, c, 148

wRnvf` thZ PvB | wZwb ej tj bt Avdttmvm tZvgvi Rb"! tZvgvi gv wK
 tetP AvfQb? Awg ej jvg, niiv, tetP AvfQb | wZwb ej tj b hvl, Zvi
 tL`gtZ AvZwbttqvm Kti | Gici Awg Ab`w`K t`tK Gtm Avih
 Kijvg, tn Avjvni ivmj! Awg Avjvni mšio I ciKujxb gvr³ i
 Avkvq Avcbvi mvt_ wRnvf` thZ PvB | wZwb ej tj bt Avdttmvm tZvgvi
 Rb"! tZvgvi gv wK tetP tbB? Awg ej jvg niiv, tetP AvfQb | wZwb
 ej tj b t hvl, Zui tmev Ki | AZtci Awg Zui mvgtbi w`K w`tq
 Gtm ej jvg, tn Avjvni ivmj! Awg Avjvni mšio I ciKujxb mdj Zv
 jvtfi Avkvq Avcbvi mvt_ wRnvf` kwgg ntZ PvB | wZwb ej tj b t
 Avdttmvm tZvgvi Rb"! tZvgvi gv wK tetP tbB? Awg ej jvg, Bqv
 ivmjvn! Avgvi gv tetP AvfQb | wZwb AvgvtK ej tj bt Avdttmvm
 tZvgvi Rb"! Zvg tZvgvi gvtqi PiY AvKto ai | tmLvttB itqtQ
 RvbwZ |¹

AveymvB` Lj ix (iv) t`tK emY` | wZwb etj b, R%oK e`w³ Bttqgb
 t`tK wnRiZ Kti ivmj jvn mvj vj wu AvjvBwn Iqv mvj vti `ievti
 GtmqtQ | ivmj jvn mvj vj wu AvjvBwn Iqv mvj vg ZttK ej tj b t Zvg
 wkiK cwiZ`vM Kti GtmqtQv | Zte tZvgvi wRnv` emK itq tMtQ |
 Bttqgb wK tZvgvi gvZv-wcZv tbB? tjvKul ej j, niiv AvfQb | wZwb
 wRtAm Kij bt Zviv wK tZvgvtK wRnv` Avmvi AbgvZ w`ttqQb?
 Revte tjvKul ej j, bv, AbgvZ t`qvb | ivmj jvn mvj vj wu AvjvBwn
 Iqv mvj vg ZttK ej tj b t tZvgvi gvZv-wcZvi Kvq hvl, Zui v AbgvZ
 w`tj wRnvf` i Rb` Gtmv | Ab`vq Zvt` i tmev- hZttKti v |²

Avbvm(i) t`tK emY` | wZwb etj b, GK e`w³ ivmj jvn mvj vj wu
 AvjvBwn Iqv mvj vti `ievti Gtm Avih Kij, Bqv ivmj vjvn! Avgvi
 wRnvf` hvl qvi Lp B`Qv, A_P Avgvi tmB mvg_© tbB | ivmj jvn
 mvj vj wu AvjvBwn Iqv mvj vg ZvtK wRtAm Kij bt tZvgvi gvZv-wcZv
 tKD tetP AvfQb wK? tjvKul ej j, Avgvi gv tetP AvfQb | wZwb
 ej tj bt tZvgvi gvtqi tmevq wbtqvmRZ t`tK Avjvni mvtvZ jvf

¹ Bgvg gnrw` Beb gvRvn Avj KvrFwb, mpybyBeb gvRvn, Kv`xgx KZELvbi, Ki vPx,
 wKZvej wRnv`. c., 17

² Awgv` Avaj ingvb Avj - evbq, dvZui iveYvbx (ki tn gnrvt` Awgv`) `vi j nwi m
 Kvqti v, 19 L, c., 36; Bgvg Avej`vD` Avm-wmR`vbx, mpyb Avej`vD`, `vi` BnqvDm mpyb
 Avj bvwvq v, 3 L, c., 17

Ktiv | GUv hw` Zvg KitZ cvtiv, Zvntj Zvg nR | Dgiv Ges Avj vni ct_ wRnv` Kivi vnmvte cwi MvYZ nte | ¹

Avāj vn Beb Dgvi (i) t_ťK evYZ | wZvb etj b, GK e'w³ ivmj j vn mvj vj wū Avj vBvn I qv mvj vťgi `ievťi Gtm Avih Kitj v, tn Avj vni imj ! Avvg Avj vni mšrō I ci Kvj xb bvRvZ j vťfi Dťi'ťk" Avcbvi mvť_ wRnv` Kivi Rb" GtmwQ | AvgvťK AvmťZ t_ťL Avgvi gvZv-wcZv `RbB Ku`wQťj b | GK_v i'ťb wZvb tjvKwJťK ejťj bt Zvg Zvť`i KvťQ vđťi hvl Ges Zvť`i gťL nvm dlvvl , thgvbfite Zvg Zvť`i'ťK Kw`ťqvQťj | ²

Avāj vn Beb Avgi (iv) t_ťK evYZ | wZvb etj b, GK e'w³ bex mvj vj wū Avj vBvn I qv mvj vťgi vbKU Gtm ejj , Avvg Avj vni vbKU t_ťK cōZ`vb cvl qvi Avmvq Avcbvi vbKU vnriz I wRnvť`i evBAvZ KivQ | wZvb tjvKwJťK wRťÁm Kitj b t tZvgvi gvZv-wcZvi gťa" tKD wK RvveZ AvťQb? tjvKwJ DEťi ejj , Zviv Dfťq RvveZ AvťQb | wZvb tjvKwJťK ejťj b t Zvg ev`weKB Avj vni vbKU t_ťK vnriz I wRnvť`i cōZ`vb tctZ PvI? tjvKwJ Revťe ejj niiv, tctZ PvB | ivmj j vn mvj vj wū Avj vBvn I qv mvj vg Gikv` Kitj bt Zvg tZvgvi gvZv-wcZvi KvťQ vđťi hvl Zvť`i mvť_ mō`envi KitZ _vťKv | ³

gyAvveqv Beb Rvingv (iv) t_ťK evYZ | GKw`b Avgvi wcZv Rvingv (iv) bex mvj vj wū Avj vBvn I qv mvj vťgi vbKU Gtm ejťj b Bqv ivmj j vn! Avvg wRnvť` Ask MōY Kivi B"Qv KtiwQ | G e'vcvťi Avvg Avcbvi mvť_ civgk©KitZ GtmwQ | wZvb wRťÁm Kitj bt tZvgvi gv RvveZ AvťQb wK? tm ejťj v niiv, AvťQb | wZvb ejťj bt hvl , gvtqi tL`gťZ AvZvbtqvM Ktiv | tKbbv RvbvZ Zui cvťqi KvťQ | ⁴

¹ Bgvv Avj gbwix , AvZ-Zvi Mxe I qvZ Zvi vne, `vi" BnqvDZ Zivm Avj Avivex `ei"Z, 3q ms, 1388 vn, 1988mb, 3L,c.315

² Beb gvRvn, c, 200, Avj -gvť ivK, 4L, c, 125

³ mvrn gvmj g, wKZvej ve i, Aby gvZv-wcZvi mvť_ mō`envi |

⁴ Avj gvť ivK, 4L,c, 151 dvZui iveYvbx, 19 L, c,36

gvZvi AvA Kvi wZvi wZb ُ Y

Avj wv ZvAwj v etj bt

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ وَفِصَالُهُ
ثَلَاثُونَ شَهْرًا

Avwg gvbyl tK gvZv-wZvi mvf_ my`i AvPi tYi ZvM` w` tquQ |
Zvi gv A tBk K tó Zv tK M t f`avi Y K t i tQ Ges eü Kó K t i f i gó
K t i tQ | M t f`avi Y K i v | ` p c v b K i v t b v i (K w b K v t R i) m g g K v j
n t j v A v o v B e Q i | ¹
wZwb Av t i v e t j b t

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي
وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ

Avwg gvbyl tK Zvi gvZv-wZvi mvf_ m0`envi Kivi tRvi w b t` R
w` tquQ | Zvi gv Zv tK K tó i c i Kó ` x K v i K t i M t f`avi Y K t i tQ |
Avi ` p Q v o v t b v n q ` ` e Q t i i g t a ` | G w b t` R w` tquQ t h, Av g v i c á Z |
t Z v g v i g v Z v - w Z v i c á Z K Z Á n l | ²
Avey üivBiv (i) etj b, GK e`w³ i v m j j w n m j v j w ü Avj v B u n l q v
m j v t g i ` i e t i n w R i n t q w R t Á m K i j , B q v i v m j j w n ! A v g v i m y ` i
AvPi tYi mePvB tZ t e w k n K ` v i t K ? w Z w b e j t j b t t Z v g v i g v | t m
c b i v q w R t Á m K i t j v , G i c i t K ? w Z w b e j t j b t t Z v g v i g v | t m c b i v q
w R t Á m K i t j v Z v i c i t K ? w Z w b e j t j b t t Z v g v i g v | t m A v e i l
w R t Á m K i t j v G i c i t K ? w Z w b e j t j b t t Z v g v i w Z v | ³
evn h B e b n v i K g Z v i w Z v i m t i Z v i ` v v t _ t K e Y B v K t i b | w Z w b
e t j b , A v w g A v i h K i j v g , B q v i v m j j w n ! A v w g K v i m v f _ m e P v B t Z
t e k x f v t j v e ` e n v i K i e ? w Z w b e j t j b t t Z v g v i g v t q i m v f _ | A v w g
c b i v q w R t Á m K i j v g , Z v i c i K v i m v f _ ? w Z w b e j t j b t t Z v g v i g v t q i
m v f _ | w Z w b A v e i l w R Á m K i t j b t Z v i c i K v i m v f _ ? G e v i l w Z w b

2 m j v Avj -AvnK i d t 15

1 m j v j K g v b t 14

2 m i r n n Avj e t j v i x , G B P G g m v C ` K e ü v b x , A v ` e g w Á j , K i v P x , w K Z v e j A v ` e , 2 L , c , 8 8 2 ;
m i r n n g j m j g , c á , ³ A v t i v ` t B e b g v R v n , c , 2 6 0 Avj g j m Z v ` i v K , 4 L , c , 1 5 0 d v Z ü i
i e v v b x 1 9 L , c , 3 8

ej tj bt tZvgvi gvtqi mvt_ | Awg cbivq wRtAm Kij vg, Zvici Kvi mvt_? wZwb ej tj b t tZvgvi wczvi mvt_ | AZtci chwqumtg wBKUZg AvZkq- Rtbi mvt_ |¹

wgk`vg Beb gwur Kvive (iv.) t_tk ewyZ | wZwb etj b; ivmj j wn mvj vj wu Avj vBin l qv mvj vg etj tQbt wboq Avj wn ZvAvj v tZvgvt` i gvtqt` i mautK tZvgvt` i Dct`k w t`Qb | A_w Zvt` i mvt_ m`vPiY Kivi Avt`k w t`Qb | GK_v wZwb wZbevi etj tj b | wboq Avj wn tZvgvt` i wczvt` i mautK tZvgvt` i Dct`k w t`Qb | wboq Avj wn chwqumtg wBKUewZf` i mautK tZvgvt` i Dct`k w t`Qb | (m`vPvt`i) ²

AveyuivBiv (iv) t_tk ewyZ | wZwb etj b, R%bK e`w³ bex mj vj wu Avj vBin l qv mvj vgi KvQ Gtm wRnvt` hvl qvi AbgwZ PvBtj wZwb ej tj bt tZvgvi gvZv-wczv wK tetP AvtQ? tj vkuw ej tj v, nu, tetP AvtQb | wZwb etj tj b t Zvt` i gvtS wRnv` Ktiv |³

A_w Zvt` i tmev-hZel tL`gtZ AvZwbqtqM Ki | GUvB wRnv` | Awgkv (iv) t_tk ewyZ | wZwb etj b, Awg ivmj j wn mvj vj wu Avj vBin l qv mvj vgtK wRtAm KtivQ , tn Avj wni ivmj ! gwj v` i Dci mePvBtZ tenk AwaKvi Kvi ? wZwb Reve w tj b t Zvi `tqxi | ej j vg, cj `ti i Dci mePvBtZ tenk AwaKvi Kvi? wZwb etj tj bt Zvi gvtqi |⁴

mebK wq Avgj

Beb Avevm (iv.) etj b, Avj wn ZvAvj vi wBKU gvZv-wczvi mvt_ m0`envi Kivi PvBtZ AwaK wq Avi tKvb Avgj ntZ cvti Zv Avgvi Rvbn tbB |⁵

gvtqi mvt_ mšwbi AvPi tvi GKw wP

AveyuivBiv (iv) t_tk ewyZ | wKQy w b AveyuivBiv (iv)- Gi gv GK evortZ Ges Avey uivBiv (iv Aví `fi wfbae GK evortZ emevm Kitzb | AveyuivBiv (iv) hLbB evBti tKv_vl hvl qvi B`Qv Kitzb ZLb gvtqi Ntii `iRvq Gtm `wotq ej tZb, Bqv AvayRvb! Avm

3 Avj gvf ivK, 4L, c., 150;
1 Beb gvRvn; c., 260
2 mwn gwj g, Avey`vD`, c0_ ³
3 Avj gvnZv` ivK, 4L c., 150
4 Av`vej gpliv , c., 7;

mvj vgy Avj vBKg I qv ivngvZj wn I qv evivKvZn | Zvi gv wFZi t_tK
ej tZb, wĉĉ cĵ! I qv Avj vBKgyn mvj vg I qv ivngvZj wn I qv
evivKvZn | AZtci AvevúivBiv (iv) ej tZb, Av=ŷRvb, ^kkeKvtj
thfıte Avcwb tøn I gvqv-ggZvvnKvti AvgvřK j vj b-cvj b KiwQtj b
tZgwbıfıte thb Avj vn ZvAvj v Avcbvi cĉZ ing Ktib | Revıte wZwb
ej tZb , wĉĉ cĵ! G ex eqtm Zıg Avgvi mvř_ thgb my`i I
m`vPiY KiřQv tZgwb Avj vnl thb tZvgvi cĉZ ingZ elŷ Ktib |¹

gvZv-wcZvi Rb` A_`e`q

thfıte mřvřbi I ci gvZv-wcZvi AwaKvi itřtQ tZgwbıfıte mřvřbi
mřúř`i I ci I Zvř`i AwaKvi itřtQ | G mřúřtK©Avj vn ZvAvj v
etj bt

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ فَلِلَّوَالِدَيْنِ

ŉtn bex tj vřKiv AvcbvřK wRřÁm Kti , Avgiv wK e`q Kitev? Avcwb
Zvř`i tK etj w`b, th gvj B tZvgiv e`q Ktiv bv tKb? Zvi cĉg
nK`vi ntj v tZvgvi gvZv-wcZv |²

GK e`w³ i vmj j vn mvj vj wú Avj vBın I qv mvj vřgi vbKU `řq wcZvi
wei`řx AwřřhvM Gřb ej řj v, wZwb hLbB B`Qv Ktib Avgvi mřú` vbřq
ttb | i vmj j vn mvj vj wú Avj vBın I qv mvj vg Zvi wcZvřK WwKřj b |
j wM fi Kti GK `řŷ ex nvıhi ntj b | wZwb exřřK wRÁvıvev`
Kıřj b | exřřj vKwı Reve w`řj b, tn Avj vni i mj ! GK mgq Avgvi G
řQtj `řŷ Amıvq I Kvc`řnxb wQj | Avıg ZLb wQj vg kw³kvj x I
weĒkvj x | Avıg KLb I ZvřřK Avgvi mřú` vbřZ evav ř`Bıb | AvR Avıg
`řŷ I Kvc`řnxb, tm kw³kvj x I weĒkvj x | GLb Zvi mřú`
AvgvřK ř`q bv | GK_v i řb i vmj j vn mvj vj wú Avj vBın I qv mvj vg
ej řj bt Zıg Ges tZvgvi mřú` tZvgvi wcZvi |³

gvZv-wcZvi mvř_ mř`envi mřúřtK©nvıvb emıx (iv) tK wRřÁm Kiv
nři wZwb etj bt tZvgvi gvıj Kıbvıxb mřú` Zvř`i cĉqvRb gvıdK e`q

1 Bgvı mřjZx, Av` `j i`j gvıbmj, 5L c, 260; Av`vej gřdiv` , c,10

2 mvj Avj evKvi v 215

1 BebygvRıv , wZRvıvZ, c, 165; BDmřđ Bmj wn, úmřb gvıkvi vn, Abey` Avıj Kř`i ,
gvZv-wcZv I

Kite| Zviiv hv Avt`k Ktib Zv hw` ,bvi KvR bv nq , Zv tgb
Pj te|¹

gvZv-vcZvi e`jv

Avey ûivBiv (iv) t_†K ewŶ| bex mvj vj wû Avj vBiv I qv mvj vg
etj †Qb t †Kvb mšwb vcZvi tøn-fvj evmv, j vj b-cvj b Ges Któi nK
Av`vq KitZ ev Zvi e`jv w` †Z mŶg bq| Zte tm hw` ZtK Kv†iv
`vm i†c cvq, AZtci ZtK Lwi` Kti gy^β Kti t`q, Zvntj vKQynK
Av`vq nq|²

Aveygyn AvkŌAvix (iv) t_†K ewŶ| GKevi Avāj vn Beb Dgvi (i)
† L†j b, R%K B†q†gbx` †q gvZv†K v†v em†q Kvev kixd Zvl qvd
KivQj Ges Av†e†Mi mv†_ G KweZv cvV KivQj -

Awg Zvi vbZvš-AbjMZ mvl qvix DU

hLb Zvi mvl qvix f†q fv†M ZLb Awg † Bbv Q†j|

AZtci tm Avāj vn Be†b Dgvi (iv.) †K † †L vR†Ám Kij , Avcvb
vK g†b Ktib, Awg Avgvi gvtqi e`jv w` †qvQ? Beb Dgvi (i) ej †j b;
gvtqi e`jv! GUv †Zv Zvi GK ŌAvnŌ ktāi e`jv! nqv|³

GKevi GK e`w^β ivmj j vn mvj vj wû Avj vBiv I qv mvj v†gi tL` g†Z
nwhi n†q Av††hvM Kij , tn Avj vni ivmj! Avgvi gv e`-†gRvRx
gvb| GK_v i†b bex mvj vj wû Avj vBiv I qv mvj vg ej †j bt ŌhLb
†Zvg†K M†f[©]aviY Kti GKvav†i bŏgvm mvgvnxb Kó mn` Kti†Qb,
ZLb†Zv vZvb Lvi vc †gRv†hi vQ†j b bv? †j vKvU ej j , Awg mZ` ej vQ,
vZvb e` †gRvhx| bex mvj vj wû Avj vBiv I qv mvj vg ej †j bt Ō†Zvgvi
LviZ†i vZvb hLb iv†Zi ci ivZ RvM†Zb, †Zvg†K `æ cvb Kiv†Zb,
ZLb †Zv vZvb e` †gRvhx vQ†j b bv | Ō †j vKvU ej j , Awg Agvi gvtqi
tm me Kv†Ri cŌZ` vb w` †q †d†j vQŌ| Ōbex mvj vj wû Avj vBiv I qv
mvj vg Zv†K vR†Ám Kti†j bt Zvg vK mivZ`B cŌZ` vb w` †q †d†j †Qv ?
tm ej j . Awg gv†K Avgvi K†a P†v†q n^{3/4} Kvi†qvQ| Ōbex mvj vj wû

2 Av` `j i`j gvbmj , 5L, c,249

1 mwnn gnmj g, vKZvej BZK, Aby vcZv†K Avhv` Kivi d†h j Z; nr: 1510; Bgyg Avey
Cmv gvn=Ŷ` Beb Cmv vZi vghx , R††g AvZ-vZi vghx, g†Zvi GŪ K=úvbx † l e` BiŌqv,
2L, c, 12; Avey` vD` , 3 L , c, 335

2 br` ivZb bvCg,3L c, 778; Av` vej g†div` c, 10-11;

Avj vBwn l qv mvj vg ej tjt bt Zwg wK Zwi tmB Któi e`j v w tZ cvtiv, hv tZvgvi fwgô n l qvi mgq wZwb mn` Kti tQb?0¹

Agymj g gvZv-wcZvi cZ AvPiY

mšwbi Bmj vg Mh̄tYi cil hw` gvZv-wcZv Kdi l wki tKi csuKj Zvq wbgw⁴Z _v tK Ges Zv tK Kdix tZ wdti Avm tZ eva` Kti, Zte tKvb t m t g B Zv t` i K_v gvbv l Zv t` i Avb MZ` Kiv hvte bv | tKbbv Avj wni bvd i g v b x g j K Kv t R t Kvb gv b t l i Avb MZ` Kiv nvj v j b q | Zte Aek`B gvZv-wcZvi mv t_ m0`envi l m`v PiY Kti t t Z n te |

G m a u t K Avj w n Z v A w j v e t j b t

وَأِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا

مَعْرُوفًا

gvZv-wcZv hw` Avgvi mv t_ Kv D t K kix K Kivi Rb` tZvgvi Dci Pvc c0qvM Kti- th m a u t K Avj v g v i t K v b A v b t b B- Z v n t j A e k ` B Z v t ` i A v b M Z ` K i t e b v G e s ` w b q v i R x e t b Z v t ` i m v t_ m m t e m n A e ` v b K i t e | A v i Z v t ` i A v b M Z ` K i t e h v i v A v g v i w t K c Z ` v e Z 0 K v i x |² gvZv-wcZv mšZv t K K d i x K i v i R b ` h Z K w b P v c c 0 q v M K i ` K b v t K b, Z v t ` i K _ v g v b v l Z v t ` i A v b M Z ` K i v h v t e b v | Z t e Z v t ` i m v t_ A e k ` B m 0 ` e n v i l m y ` i A v P i Y K t i t t Z n t e |

AveyevKi (iv) Gi Kb`v Avmgv (iv) etj b, i vmj j w n m v j v j w u Avj vBwn l qv mvj v t g i h t M Avgvi gv g k w i K A e ` v q Avgvi w b K U G t m Q t j b | Avwg i v m j j w n m v j v j w u Avj vBwn l qv mvj v t g i w b K U A v i h K i j v g, Avgvi gv Avgvi w b K U G t m t Q b, w Z w b B m j v g t _ t K w e g t_ i t t q Q b | Avwg wK Zwi mv t_ m 0 ` e n v i K i e ? w Z w b e j t j b n i v, g v t q i m v t_ m 0 ` e n v i K t i v |³

AveyüvBiv (iv) g m j g v b n l q v i c i l ` x N b h v e Z Z w i g v w k i t K w b g w ⁴ Z w t j b | w Z w b g v t K m e v w k i t K i c w i Y v g m a u t K m Z R K i t Z b G e s B m j v g M h t Y i ` v l q v Z w t Z b | A v i Z w i g v l m e v

1 BDmpl Bmj vnx ümtb gAvkvi vZ, c, 49

2 m j v j K g v b t 15

1 m n n Avj e t v i x, 2L, c, 884; m n n g m j g, w K Z v e h h v K i Z 2L, c, 696;

A`xKwZ RvbftZ _vKftZb| Zv mftZi| Avey uivBiv (iv) Zui gvtqi
B3/4Z- m`qyb, tL`gZ I AvbMftZ` tKvb cKvi T`wU Ktib|

Avey uivBiv (iv) t`tk ewY`| wZub etj b, Avgvi gv gkwi K _vKv
Ae`vq Awg ZvtK me`v Bmj vg MthY Kivi `vl qvZ w`Zvg| GKw`b
Awg ZvtK Bmj vftgi `vl qvZ w`tj wZub ivmj j vn mvj vj w` Avj vBiv
I qv mvj vg m`utK` AvgvftK Ggb wKQy K_v` i`bvftj b, Avgvi Ašt-
te`bvq fvi vμvš-n`tq DftV| Awg μ`biZ Ae`vq ivmj j vn mvj vj w`
Avj vBiv I qv mvj vftgi tL`gtZ nwhi n`tq Avih Kij vg, tn Avj vni
ivmj ! Awg me mgq Avgvi gvtK Bmj vftgi `vl qvZ w`tZ _wK, wZub
me mgq Zv A`xKvi KitZ _vftKb| AvR Awg ZvtK Bmj vftgi `vl qvZ
w`tj wZub ivMwšZ n`tq Avcbvi kvfb teqv`ex Kti etmb Ges
AvcbvftK Mvj g` Ktib| Awg Zv mn` KitZ cwi vb| Avcub Avj vni
`i evti `Av Ki`i, thb wZub Avey uivBivi gvtK tn`vtqZ bmxe Ktib|
ivmj j vn mvj vj w` Avj vBiv I qv mvj vg `Av Kitj b t tn Avj vn! Avcub
Avey uivBivi gvtK tn`vtqZ Ki`b| Awg bex mvj vj w` Avj vBiv I qv
mvj vftgi `Avi m`nsev` vbtq tmLvb t`tk tewtq coj vg| Awg ewo
tcštQ t`wL Nfti `iRv ex| wZub Avgvi cvtqi kã`itb tfZi t`tk
ej tj b, Avey uivBiv Atc`v Ki| Awg cwv covi kã`itbZ tcj vg|
Avey uivBiv (iv) etj b, wZub ZvovZvno tMvj tkl Kti t`vcv`v
cwi avb Kti Dobv civ QvovB`iRv Ltj w`tj b| AZtci ej tj b; Avey
uivBiv! Awg mv`v w`wQ, Avj vn Qvov tKvb Bj vn tbB Ges Ges Avt`v
mv`v w`wQ th, gnv`š` mvj vj w` Avj vBiv I qv mvj vg Avj vni ev`v I
Zui ivmj | Awg Avbft` μ`biZ Ae`vq ivmj j vn mvj vj w` Avj vBiv
I qv mvj vftgi tL`gtZ nwhi n`tq ej j vg, tn Avj vni ivmj ! Awg
AvcbvftK m`nsev` i`bvftZ Gt`wQ| Avj vn ZvAvj v Avcbvi `Av Kej
Kti tQb| wZub Avey uivBivi gvtK tn`vtqZ bmxe Kti tQb| GK_v`itb
wZub Lvk n`tj b Ges Avj vni cksmv I _bMvb Kitj b Ges AvgvftK
bwmnZ Kitj b|

Gici Awg Avih Kij vg, Bqv ivmj vj vn! Avcub `Av Ki`b thb
Avj vn AvgvftK Ges Avgvi gvtK mKj gvtbi w`q ewbtq t`b|
ivmj j vn mvj vj w` Avj vBiv I qv mvj vg `Av Kitj b t Bqv Avj vn! Avey
uivBiv I Zvi gvtqi cŁZ fvjevvn mKj gvtbi Ašt`i m`p Kti w`b
Ges Zvt`i Dftqi Ašt`i mKj gvtbi cŁZ fvtjevvn m`p Kti

gvZ-wcZvi mʔ_ m0'envi i c0Z`vb

Avbvm (iv) t_ʔK ewYʒ | wZwb etj b, i vmj j vn mvj vj wu Avj vBvn I qv mvj vg etj ʔOb t th e`w³ wʔRi nvqvZ I RweKvi cK`Zv Kvgbv Kʔi, tm thb gvZv-wcZvi mʔ_ m0'envi Kʔi Ges AvZwqZvi eUb AUJ ivʔL |¹

gpyh Beb Avbvm (iv) t_ʔK ewYʒ, i vmj j vn mvj vj wu Avj vBvn I qv mvj vg etj ʔOb t th e`w³ gvZv-wcZvi mʔ_ m0'envi Kʔi, Zvi Rb`mymsev` nʔj v, Avj vn ZvAvj v Zvi nvqvZ epv Kʔi t`teb |²

I qvve Beb gpybqv (iv) etj b t gvZv-wcZvi mʔ_ m0'envi mšwʔb nvqvZ epv Kʔi t`q |³

mvlevb (i) t_ʔK ewYʒ, i vmj j vn mvj vj wu Avj vBvn I qv mvj vg etj ʔOb t `Av e`ZxZ ʔKvb wKQʔ ZvKw i ʔK wdivʔZ cvʔi bv | tbK Avgj e`ZxZ ʔKvb wKQʔ nvqvZ evovʔZ cvʔi bv | Avi e`w³ i KZ `bvn-B ZvʔK RweKv t_ʔK ewAZ Kʔi |⁴

Beb Dgvi (iv) t_ʔK ewYʒ, i vmj j vn mvj vj wu Avj vBvn I qv mvj vg etj ʔOb t ʔZvgiv ʔZvgvʔ`i wczvʔ`i (wczv l `v`vi) mʔ_ m0'envi I m`vPiY Kʔiv, Zvntj ʔZvgvʔ`i mšwʔbivl ʔZvgvʔ`i mʔ_ m`vPiY Kite | ʔZvgiv m`Pwi ʔevb nI, ʔZvgvʔ`i bvixivl m`Pwi ʔevb nʔe |⁵

AveyûivBiv (iv) t_ʔK ewYʒ, i vmj j vn mvj vj wu Avj vBvn I qv mvj vg etj ʔOb t ʔZvgiv cibixi c0Z Kz ʔb t`qv t_ʔK wʔRʔ`i ʔK cwe ʔivL Ges m`Pwi ʔevb nI, ʔZvgvʔ`i bvixivl m`Pwi ʔevb I cwe ʔnʔe | ʔZvgvʔ`i evc`v`vʔ`i mʔ_ m0'envi Kʔiv, ʔZvgvʔ`i mšwʔbivl ʔZvgvʔ`i mʔ_ m0'envi Kite..... |⁶

Beb Dgvi (iv) t_ʔK ewYʒ, i vmj j vn mvj vj wu Avj vBvn I qv mvj vg etj ʔOb t wZb e`w³ Pjvi cʔ_ epwi Ketj cʔo ceʒ `nvq Avkʔ tbq | Ggb mgq GKLvbv cKvU cv_i cvnvo t_ʔK Mwotq `nvi gʔL Gm cʔo | dtj `nvi gʔL m`vYʔ`c eU nʔq hvq | ZLb Zviv GʔK

3dZui ieYvbx 19 L, c, 35, AvZ Zvi Mxe I qvZ Zvi nxe 3q L, c, 317
4 AvZ Zvi Mxe I qvZ Zvi nxe 3 L, c, 317; Avj gʔv ivK 4L, c, 154
1 Av `j`j`g vbmj, 5L, c, 267;
2 Beb gvRvn, c, 10 Avʔiv `t`gmbvʔ` Avgr`, wZivghx;
3 AvZ Zvi Mxe I qvZ Zvi nxe 3 L, c, 318;
4 AvZ Zvi Mxe I qvZ Zvi nxe 3 L, c, 317;

AciþK ejj, †Zvgiv wbtRt`i Ggb †Kvb tbK Avgtj i K_v `†Y
 Ktiv hv GKgvĪ Avj wni D†Ītk`B Kiv ntqtQ | Avi tmB tbK Avgtj i
 Amxj v Kti Avj wni wBKU `Av Ktiv| Avkv Kiv hvq, Gi et`Šj †Z
 wZwb wec` `† Kti †`teb| AZtci Zvt`i GKRB ejj, tn Avj wn !
 Avgvi AwZkq ex gvZv-wcZv wQ†j b Ges †QvU †QvU K†qKwU ev`PvI
 wQj | Awg Zvt`i Rb` tgl I `†P PivZvg Ges Avmvi mgq Zvt`i
 Rb` `† †vnb Kti AvbZvg| Avgvi mŠwb†`i `† cvb Kiv†bvi Av†MB
 Avgvi gvZ-wcZvtK `† cvb KivZvg| NUBvµ†g GKw`b PviY e¶
 Avgv†K `†i wbtq hvq| dtj Nti wdi†Z Avgvi mU`v ntq †Mj | Awg
 G†m Zvt`i †K (gvZv-wcZvtK) Ngš-Ae`vq tcjvg| cŰZw †bi b`vq
 AvRI `† †vnb Kti `††ai cvĪ wbtq Zvt`i Kv†Q Avmj vg Ges cvĪ
 nvtZ wbtq Zvt`i wkt†i `wotq _vKjvg| Zvt`i Ng †_†K WwKv Ges
 Zvt`i Av†M ev`Pv†`i †K `† cvb Kiv†bv Awg f††jv g†b Kijvg bv|
 A_P Avgvi ev`Pv_††jv (¶†avi hvZbvq) Avgvi cv†q cto Kw`wQj |
 Avgvi I Zvt`i G Ae`v mKvj chŠ-we`g vBj | (Ae†k†I Avgvi
 gvZv-wcZv Ng †_†K RvMvi ci cŰ†g Zvt`i †KB `† cvb Kijvg) Bqv
 Avj wn! Zvg hw` Rvb th, Awg G KvRwU GKgvĪ †Zvgiv mŠtŰi Rb`
 K†iwQj vg, Zvntj Gi Amxj vq Avgv†`i Rb` (_nvi g†_†_†K) cv_iwU
 GZUKz mwi†q `vl hv†Z Avgiv AvKvk †L†Z cvB| ZLb Avj wn
 ZvAvj v cv_iwU GZUKz cwivgy mwi†q w`†j b th, Zviv AvKvk †L†Z
 cvw`Q†j v ... |¹

gvZv-wcZvi BwŠKv†j i ci mŠ†bi KiYwq

Avey DmvB` (iv) †_†K ewYŠ| wZwb etj b, GKevi Avgiv ivmj j wn
 mvj vj wU Avj vBw I qv mvj †gi Kv†Q env wQj vg| Ggb mgq mvj vg
 †Mv†I i GK e`w³ G†m ejj , tn Avj wni ivmj ! gvZv-wcZvi BwŠKv†j i
 ci Zvt`i mv†_ Avgvi mŰ`envi Kivi wKQy AenkŰ Av†Q wK? wZwb
 ej †j b nu, Av†Q| (PviwU Kv†Ri gva`†g Zvt`i mv†_ mŰ`envi Ae`vnZ
 ivL†Z cvi) Zvt`i Rb` `†v I ¶†gv cŰ`Bv Kiv| Zvt`i gZyi ci
 Zvt`i KZ I qv`v mgn cY©Kiv| Zvt`i mv†_ hv†`i AvZ†qZvi m†uK©

1 mwn Avj et_vix, 2L, c.,883 mwn gmj g, whwKi I qv` `†v, Ab† 27, wZb _nvwmi
 NUBv; 4L, c., 2743

i t q t Q Z u t ` i m v t _ m ` x e n v i l m y ` i A v P i Y K i v | Z u t ` i e U z e v U e t ` i c o Z m a s y b c o k B K i v | ¹

g v Z v - u c Z v i R b ` ` A v K i v

A v e y u i v B i v (i v) t _ t K e w Y Z , i v m j j w n m v j v j w u A v j v B i n l q v m v j v g e t j t Q b t R v b u t Z g v b t l i g h P v A e k ` B e m x K i v n t e | t m e j t e , G U (g h P v e m x w K f v t e n t j v ? e j v n t e t Z v g v i R b ` t Z v g v i m s h t b i q l g v c o B v i e t ` s j t Z | ²

A v e y u i v D i v (i v) t _ t K e w Y Z , i v m j j w n m v j v j w u A v j v B i n l q v m v j v g e t j t Q b t g v b l g v i v h v l q v i c i Z v i m g - t b K A v g j e x n t q h v q | Z t e w Z b u l t b K A v g j h v Z v i g Z i c i l P u j y _ v t K | G K . m ` K v t q R v i q v | ³ ` B . Z u i t i t L h v l q v A v b f v U v i h v O v i v g v b l D c K Z n q | w Z b . Z v i m r m s h b h v i v Z v i R b ` ` A v K i t Z _ v t K | ⁴

A v b v m (i v) e t j b , i v m j j w n m v j v j w u A v j v B i n l q v m v j v g e t j t Q b t K v t i v g v Z v - u c Z v D f t q A _ e v G K R b G g Z v e - v q B u S K u j K i j t h , t m Z u t ` i A e v a ` u Q j | w K S ` Z u t ` i g Z i c i t m Z u t ` i R b ` m e v ` A v l B w M d v i K i t Z _ v t K G e s Z u t ` i R b ` q l g v c o B v K i t Z _ v t K | A e t k t l A v j w n Z v A v j v Z v t K t b K K v i t j v K t ` i g t a ` k w g j K t i t b b | ⁵

g v Z v - u c Z v i F Y c u i t k v a K i v

e j v B ` v (i v) t _ t K e w Y Z | w Z v b e t j b , A w i g i v m j j w n m v j v j w u A v j v B i n l q v m v j v t g i ` i e v t i e m v u Q j v g | Z L b G K R b g u n j v Z u i t L ` g t Z G t m A v i h K i j , A w i g A v g v i g v t K G K u l ` v m x ` v b K t i u Q | B u Z g t a ` w Z v b B u S K u j K t i t Q b | i v m j j w n m v j v j w u A v j v B i n l q v m v j v g e j t j b t ` v m x ` v b K i v i c o Z ` v b Z u g A e k ` B c v t e G e s g x i v m w n t m t e ` v m x u l l Z u g t d i Z c v t e | g u n j w l A v i h K i j , t n A v j w n i i v m j ! G K g v t m i t i v h v Z u i A b v ` v q i t q t M t Q , A w i g w K Z u i c q l t _ t K t m t i v h v K u h v

1 A v e y ` v D ` , A v ` e , A b t g v Z v - u c Z v i m v t _ m O ` e n v i , 4 L , c , 332 b s 5142 ; B e b g v R v n , A v ` e , c , 230 A v j g j v i v K , w e i l q m w m j v , 4 L , c , 154 ,
2 B e b g v R v n , A v ` e A a ` v q , A b t , g v Z v - u c Z v i m v t _ m O ` e n v i ;
3 g m u R ` , g v ` i m v l R b K j ` Y g j K K v R c f w Z |
1 m w n n g m j g , A v j l w n q ` v n , A b t g Z i c i g v b t l i t h m l q v e t h w l n q , 3 L , c , 1255 b s 1631
621 q v j x D w i b g v n v s y ` B e b A v a j w n A v Z w Z e w i h x ; w g k K v Z j g v m v e x n , A v ` e , A b t g v Z v - u c Z v i m v t _ m O ` e n v i , c , 421 ; (e v q v n K x) e i v Z ;

Av`vq Kiřev? wZwb ej tjt bt Zwg Zui Kvhv tivhv Av`vq Křiv| tm
ej j , Avgvi gv KLbl nR Křibwb, Avgw wK Zui cŕl t_řK nR Kiřev?
wZwb ej tjt bt Zwg Zvi cŕl t_řK nR Křiv|¹

Beb Aveřvm (iv)ř_řK ewYř| wZwb etj b, GK e`w³ bex muj vj wu
Avj vBwn Iqv muj řgi `ierři Gřm Avih Kij, řn Avj wni ivmj!
Avgvi gv GK gvřmi tivhv Abv`vq tiřL gviv hvb | Avgw wK Zui
tivhv_řjv cvj b Kie? wZwb ej tjt bt řZvgvi gvřqi hw` řKvb FY
_vKřZv, Zwg wK Zv cwi řkva KiřZ bv? řjvKuU ej j , niu, cwi řkva
Kiřvg| ivmj j wn muj vj wu Avj vBwn Iqv muj vg ej tjt bt Avj wni FY
meřMŕcwi řkvařhvM`|²

gvZv-wcZvi Iqv`v I AmqvZ cřY Kiv

Avāj wn (iv) eYřv Křib| AvmŕAv` Beb Dev`v (iv) ivmj j wn
muj vj wu Avj vBwn Iqv muj řgi wbKU Avih Kiřj b, Bqv ivmj vj wn!
Avgvi gv gvřZ KřiřQřj b, wKř` Zv Av`vq Kivi cřeB wZwb BwiřKvj
KřiřQb| ivmj j wn muj vj wu Avj vBwn Iqv muj vg ej tjt bt Zwg Zvi cŕl
t_řK gvřZ cřiv Kři `vl |³

Avāj wn Beb Aveřvm (iv) eYřv Křib| GK e`w³ ivmj j wn muj vj wu
Avj vBwn Iqv muj řgi wbKU Avih Kij, řn Avj wni ivmj! Avgvi gv
BwiřKvj KřiřQb, wZwb řKvb AmqvZ Kři hvbwb| Avgw hw` Zui cŕl
t_řK mv`Kvn Kwii Zvntj wK Zui řKvb DcKvři Avmře? wZwb ej tjt bt
niu, DcKvři Avmře....|⁴

gvZv-wcZvi eŬřevŬeř` i mřř_mř`envi

Avāj wn Beb Dgvi (iv) t_řK ewYř, ivmj j wn muj vj wu Avj vBwn Iqv
muj vg etj řQb t řZvgvi wczvi eŬř` i e`vcřři hZevb nl | Zřř` i
mřř_mř`uřř wQbœKřiv bv, (hw` wQbœKi) Zvntj Avj wn ZvAvj v řZvgvi
bj vej ř Kři ř`řeb|⁵

3 mwnn gmnj g, wqvq, Abř gZ e`w³ i Křiv tivhv Av`vq Kiv, 2L, c.,805, bs 1149
1 cŕ³, c., 804,bs 1148

2 mwnn Avj eř`vix; wKZvej wqvj, Abř hvKvZ. mřřuřK,© bs 699; Ařřiv `ř Avej`vD`,
gřřivE, bwmvC

3 Avej`vD`, wKZve Avj -Amqv; Abř řh AmqvZ bv Kři gZi eiY Kij, Zvi cŕl t_řK
`vb Kiv, 3L, c., 118

1 bv`ivZb bvCg, 3 L c.,775 nvBmwg Avj gvRgv; 8L,c.,147 ei vZ;

Aāj vn Beb Dgvi (iv) t_†K eWYŽ | wZwb etj b, ivmj j vn mvj vj wū
Avj vBvn l qv mvj vg etj †Qb t tKvb e^{w3} i mev^c¶v eo mrKvR n†^oQ,
wczvi eÜ†` i mvt_ mpm^uK^eRvq ivLv |¹

Avāj vn Beb Dgvi (iv) t_†K eWYŽ | wZwb etj b GK Avie te` Bb
Zui mvt_ g^ovi c†_ wgvj Z ntj v | Avāj vn (iv) Zv†K mvj vg w` tj b
Ges Zvi mvl qvix Mvavi Dci Zv†K Z†j wbtj b | wZwb wbt†Ri gv_vi
cvMoxl Zv†K w` tq w` tj b | (Zvi GK mdim½x) Beb `xbvi etj b,
Avgiv Zv†K(Avāj w†K) ej j vg, Avj vn ZvAvj v Avcbv†K Kj `vY `vb
Ki`b | Zviv †Zv Mōgevmx | Zviv Aí wKQy tctj B Zv†Z mšó nq |
(`w` i nvg w` tq w` tj B †Zv ht_ó n†Zv) Avāj vn Beb Dgvi (iv) ej tj b,
G tj vKwJi wczv Dgvi Bebj LvÈve (iv) Gi eÜz wQ†j b | Avwg
ivmj j vn mvj vj wū Avj vBvn l qv mvj vgt†K ej †Z i`†bwQ, †Kvb e^{w3} i
mtef^Eg mrKvR n†^oQ wczvi eÜ†` i mvt_ Zvi mpm^uK^eRvq ivLv |²

Avey`vi`v (iv) etj b, Avwg gw`bvq Avmtj Avāj vn Beb Dgvi (iv)
Avgvi wbKU Dcw`Z n†q ej †Z j vMtj b, Avey`vi`v | †Zvgvi wbKU
†Kb G†mūQ Zv wK Zng Rvb?

Avey`vi`v (iv) ej tj b, Avwg †Zv Zv Rvnb bv | Avāj vn (iv) ej tj b,
Avwg ivmj j vn mvj vj wū Avj vBvn l qv mvj vgt†K ej †Z i`†bwQ, th e^{w3}
Ke†i Aew`Z wbt†Ri wczvi mvt_ my`i AvPiY Ki†Z Pvq , Zvi DvPZ,
wczvi gZii ci Zui eÜz evÜet` i mvt_ my`i AvPiY Kiv | Gici
wZwb etj b, fvB! Avgvi wczv Dgvi (iv)-Gi mvt_ Avcbvi wczvi
ávZZ; l eÜzcy^múK^oQj | Avwg tmB eÜ†Zi cūZ k^xv cū k^oceK
Zvi nK Av`vq Ki†Z PvB |³

gvZv-wczvi AvZ†q-`R†bi mvt_ m`vPiY Kiv

AveyúivBiv(iv) t_†K eWYŽ | wZwb etj b, ivmj j vn mvj vj wū Avj vBvn
l qv mvj vg etj †Qb t Avj vn ZvAvj v mgMōgvLj K m^o K†i hLb Aemi
ntj b, ZLb ††ng (AvZ†qZv) D†V `wotq ivngvbj ivnxtgi †Kvgi
ajj | Avj vn ej †j bt _vg! (Zng wK Pvl) ††ng Avih Kij , Gūv

2 mnnn gmnj g, wei l qvm wj v, Ab† gvZv-wczvi eÜzevÜet` i mvt_ m`vPiY Kivi dwhj Z
4L, c, 1979, bs 12, Av†iv`† wZi nghx, Avey`vD` , gmbv†` Avngv`

3 br` ivZb bvCg 3L, c, 774

1 Avj vD†i xb Avj x Beb evj evb, Avj -Bnmvb ev- Zi wZte mnnn Bb nveYvb, `vi fj KZejj
Bj wgvv, `ei`Z, 1g ms, 1807 vn . 1987 mb, 1L,c, 329

AvZkqZvi m^uK^uQb^uKvix t₁k tZvgvi w^uKU Avk^u c^u B^u Kivi v^ub |
Avj w^u ZvAvj v^u ej t₁bt Z^ug w^uK G^utZ m^us^ub bl, th e^uw^u tZvgvi m^ut₁
m^uu^uK^uenvj ivL^ute, Awgl Zvi m^ut₁ m^uu^uK^uenvj ivL^utev | Avi th
e^uw^u tZvgvi m^ut₁ m^uu^uK^uQb^uKi^ute, Awgl Zvi m^ut₁ m^uu^uK^uQb^u
Ki^utev | ti^ung ej j, nu^u Awg iw^uh AwQ, tn Avgvi c^uZ^ucvj K! Avj w^u
ej t₁bt w^uK Avt^uQ tZvgvi m^ut₁ Avgvi G A^u1/2xKvi v^uKj |¹

AveyuivBiv(iv) t₁k ew^uZ | w^uZwb etj b, ivmj j w^u mvj vj w^u Avj vBin
l qv mvj vg etj t^uQb t^u t^ui^ung^u k^uw^u ingvb t₁k D^um^uZ | ZvB Avj w^u
ZvAvj v^u etj bt th e^uw^u tZvgvi m^ut₁ m^um^uu^uK^ueRvq ivL^ute, Awgl Zvi
m^ut₁ m^um^uu^uK^ueRvq ivL^utev | Avi th e^uw^u tZvgv^ut^uK w^uQb^uKi^ute, Awgl
Zv^ut^uK w^uQb^uKi^utev |²

Avtqkv (iv) t₁k ew^uZ | w^uZwb etj b, ivmj j w^u mvj vj w^u Avj vBin l qv
mvj vg etj t^uQb t^u t^ui^ung Avj w^ui Avi^ut^uki m^ut₁ S^uj S^u-i^ut^uq^uQ | tm etj
th Avgvi m^ut₁ m^uu^uK^uAUW ivL^ute, Avj w^ul Zvi m^ut₁ m^uu^uK^uAUW
ivL^uteb | Avi th Avgv^ut^uK w^uQb^uKi^ute, Avj w^ul Zv^ut^uK w^uQb^uKi^uteb |³

R^uv^ut^uqi Beb g^uZ^uw^ug (iv) t₁k ew^uZ | w^uZwb etj b, ivmj j w^u mvj vj w^u
Avj vBin l qv mvj vg etj t^uQb t^u AvZkqZvi m^uu^uK^uQb^uKvix R^uv^ut^uZ
c^uek Ki^ute bv |⁴

Av^uj w^u Beb Dgvi (iv) t₁k ew^uZ, ivmj j w^u mvj vj w^u Avj vBin l qv
mvj vg etj t^uQb t^u tm e^uw^u AvZkqZv i^u v^uKvix bq, th i^uayw^uenbgq t^u c^u
Zv i^u v^ul K^ui | eis tm e^uw^u B AvZkqZv i^u v^uKvix, hvi m^ut₁ AvZkqZvi
m^uu^uK^uQb^uKivi ci tm Zv cbt v^ucb K^ui |⁵

AveyuivBiv (iv) t₁k ew^uZ, w^uZwb etj b, GK e^uw^u ej j, tn Avj w^ui
ivmj ! Avgvi Ggb w^uKQyAvZkq t^u R^ub i^ut^uq^uQ, Awg Zv^ut^u i m^ut₁ m^uv^uPiY
K^uw^u, w^uKŠ^u Zv^uiv Avgvi m^ut₁ m^uu^uK^uQb^uKi^u | Awg Zv^ut^u i m^ut₁
m^uo^uenvi K^uw^u, w^uKŠ^u Zv^uiv Avgvi m^ut₁ t^u e^uenvi K^ui | Awg Zv^ut^u i m^ut₁

1 m^unn Avj e^uvix, Av^ue, Ab^ut 13, th e^uw^u AvZkqZvi m^ut₁ m^uo^uenvi K^ui Avj w^u Zvi m^ut₁
m^uu^uK^uv^ucb K^ui b, bs5987; m^unn g^um^uj g, w^ui l q^um w^uj v, Ab^ut AvZkqZvi m^uu^uK^ueRvq
ivLv, bs 2554

2 m^unn Avj e^uvix c^u ³

3 m^unn g^um^uj g c^u ³

4 m^unn Avj e^uvix, Av^ue, Ab^ut AvZkqZvi m^uu^uK^ueRvq ivLvi d^uh^uj vZ, bs 5984 m^unn

5 m^unn Avj e^uvix, Av^ue, Ab^ut c^uZ v^ub AvZkqZvi nK Av^u vq nq bv, bs 5911

ˆahavi Y Kwi, wKS' Ziv Avgvi mvt_ gLzv c0 k0 Kti | Reŧe wZvb
ejtjbt Zvg thiŧc ejtj, hw` Giŧc AvPiYB Kti vŧKv, Zŧe Zvg
thb Zvt` i gŧLi Dci Mig OvB wbtŧŧc KitŧOv | Zvg hZŧŧY G bwiZi
Dci envj vKŧe, ZZŧŧY Avj vn ZvAvjvi cŧŧ t_ŧK tZvgvi mvt_
GKRb mrvh`Kvix vKŧeb whwb Zvt` i ŧŧwZŧK c0Zŧiva Kitŧeb |¹

Avbvm (iv) t_ŧK ewŧŧ | wZvb etj b, ivmj j vn mvj vj wu Avj vBvn l qv
mvj vg etj ŧOb t th e`w³ ˆŧq RweKv eŧŧ I ˆxNŧq-Kvgbv Kti, tm
thb AvZŧq ˆRŧbi DĒg e`envi Kti |²

Avāj ingvb Beb AvDd (iv) t_ŧK ewŧŧ | wZvb etj b, ivmj j vn
mvj vj wu Avj vBvn l qv mvj vgŧK ejtZ iŧbiŧt Avj vn Zvevi Kv l qv
ZvAvj v etj bt Awg Avj vn Awg ingvb | ting (AvZŧqZ)tK AwgB
mŧ0 KtiŧO | Avi ting kãw Awg Avgvi (ingvb) bvg t_ŧK wbtmZ
KtiŧO | mZivs th e`w³ AvZŧqZvtK mŧhwRZ Kiŧe, Awg ZvtK
(Avgvi ingŧZi mvt_) mŧhwRZ Kiŧev | Avi th e`w³ AvZŧqZvtK
wObœKiŧe; Awg l ZvtK wewObœKti t`ŧev |³

Avāj vn Beb AvDd (iv) etj b, Awg ivmj j vn mvj vj wu Avj vBvn l qv
mvj vg ejtZ iŧbiŧt t tm mæc0vtqi c0Z Avj vni ingZ elŧ nq bv,
hvŧ` i gŧŧS AvZŧqZvi mæúKwObœKvix w`g vb iŧŧŧO |⁴

AveyevKi (iv) etj b, ivmj j vn mvj vj wu Avj vBvn l qv mvj vg etj ŧObt
wŧ` ŧn Kiv l AvZŧqZvi eÜb wObœKiv Aŧcŧŧv tKvb cvcB GZ RNb`
bq th, G cvcKvixŧK Avj vn ZvAvj v kxNB G cŧw extZ kw`-c0 vb
Kti b Ges ciKvtj l Zvi Rb` Zv Rgv Kti ivŧLb |⁵

e`vL`v t wŧ` ŧn l AvZŧqZvi eÜb wObœKivi cvc GZB RNb` th ,
ˆybvŧŧZ kxNB G cvŧci kw`-c0 vb Kiv nŧe | wKS' ˆybvŧŧZ kw`-
t` qvi gva`ŧgB G cvc ŧgvPb nŧe bv | eis ciKvtj l Gi Rb` ZvtK
kw`-ŧfvM KiŧZ nŧe |

1 mrvn gŧmj g c0,³ 2558;

2 mrvn Avj eŧvix, Av`e, AvZŧŧqi mŧ` m0`envŧi wi hK eŧŧ cŧq, bs 5985-6, mrvn
gŧmj g c0,³

1 Avey`vD`, hvKiZ, Abŧ AvZŧqZvi mæúKwRvq ivLv, bs 1694

2. wŧkKvZj gŧmveŧn, c0,³, (evqvŧKx eivZ)

3. Avey`vD`, Av`e, Abŧ wŧ` ŧn Kiv wŧw x; Avŧiv`ŧ wZinghx, Beb gvRvn

AveyúivBiv (iv) t_†K eWYŽ, ivmj j vn mvj vj wú Avj vBvn I qv mvj vg etj †Qbt †Zvgiv †Zvgv†`i eskmg†ni G cwi gvY cwi Pq AR® K†iv, hv†Z †Zvgiv vbt††`i AvZkqZvi nK Av`vq Ki†Z cvi | †Kbbv AvZkqZvi i ¶v Kivi gva†g AvcbRbt`i gv†a` m`úúwZ AvRŽ nq, ab- m`ú` I nvqvZ ep× cvq |¹

Avāj vn Beb Dgvi (iv) t_†K eWYŽ | GK e`w³ bwe mvj vj wú Avj vBvn I qv mvj v†gi tL`g†Z G†m Avih Kij , tn Avj vni ivmj ! Awg GKwJ RNb` cvc K†ivQ | Avgvi

Zlevi †Kvb e`e`v Av†Q wK? wZvb Zv†K wR†Ám Ki†j bt †Zvgvi gv RweZ Av†Qb wK? tm ej j , bv | wZvb cpivq wR†Ám Ki†j b †Zvgvi †Kvb Lvj v RweZ Av†Qb wK? tm ej j , niw | ZLb bex mvj vj wú Avj vBvn I qv mvj vg ej †j bt hvI , Zwi tL`gZ K†iv |²

e`vL`vt Zlev Qvov Kexiv , bvn gvd nq bv | Avi gv†qi AeZ@v†b Lvjvi mv†_ m`vPiY Kiv Zlev Kej nI qvi Rb` mnvqK | ZvB bwe mvj vj wú Avj vBvn I qv mvj vg Lvjvi tL`gZ Kivi Av†`k Ki†Qb | mvC` Be†b Avm (iv) t_†K eWYŽ | wZvb etj b ivmj j vn mvj vj wú Avj vBvn I qv mvj vg etj †Qbt wczvi Awakvi thgb mš†bi Dci i†q†Q, †Zgub †QvU fvB†qi I cil eo fvB†qi Awakvi i†q†Q |³

gvZv-wczvi mv†_ mØ`env†i i DcKwi Zv

* gvZv-wczvi Avj vn i †kØ tbAvgZ | mš†bi Rb† I Zv†`i j vj b- cvj †b Avj vni c†iB gvZv-wczvi Ae`vb mePvB†Z tekx | gvZv-wczvi Ae`vb I Bnmv†bi KZÁZv Rvbv†j Avj vni Bnmv†bi KZÁZv Rvbv†bv nq | Zv†`i AKZÁZv Avj vni AKZÁZvi B kvwgj |

* gvZv-wczvi mv†_ mØ`envi Ki†j Cgvb cwi cY®nq Ges Bmj vgx Rxb hv†v my`i nq |

* gvZv-wczvi AvbMz` Kiv DEg Bev`Z I †kØ AvbMz` |

* gvZv-wczvi mš†o Rvb†Zi PweKwJ | gvZv-wczvi mv†_ mØ`envi Rvb†Zi c†_ aweZ K†i | hv†K Avj vn gvZv-wczvi tmev- hZœI

4. wZi wghx, wei I qvm wnj v, Ab† esk cwi Pq Rvbv;

1. wZi wghx, wei I qvm wnj v, Ab† Lvjvi mv†_ mr e`envi Kiv; Avj gv†`ivK, wei I qvm wnj v-

2. wZi wghx, cØ,³, Avj gv†`ivK, cØ,³,

tL`gZ Kivi tmsfvM` `vb Kti#Qb, cKZct¶ ZvtK wZwb Rvb#Zi
ct_ PjviB m#hVM Kti w`tqtQb| th e`w³ G tmsfvM` AR⁸ Kti#Q,
Avjwn ZvtK Rvb#Z c#ek Kiv#eb|

* gvZv-wcZvi mvt_ m#`envi Kitj, Zvt`i tmev-hZæel tL`gZ Kitj
nvqvZ ep# cv#e|

* gvZv-wcZvi mvt_ m#`envi Kitj ciKvtj gh#v ep# cv#e Ges
gvb#li Kv#Q tm c#hsimZ n#e|

th e`w³ gvZv-wcZvi mvt_ m#`envi Kti, Zvi m#vbivl Zvi mvt_
m#`envi Ki#e, Zvi c#Z m#yb c#k# Ki#e Ges ZvtK gh#v c#vb
Ki#e| gvZv-wcZvi mvt_ fv#jv AvPiY Kitj Avjwn Zvi m#-
vb#`i#Kl tmB w#¶vB t`#eb|

* gvZv-wcZvi mvt_ m#`envi Kitj Ges Zvt`i tmev-hZæeKitj wec`
gymeZ `j nq l `y#s#-g# n l qv hvq|

* th e`w³ gvZv-wcZvi eUt`i mvt_ m`vPiY Ki#e, Zvi bj vej# Kiv
n#e bv|

* gvZv-wcZvi m#s# Avjwni m#s#| gvZv-wcZvtK m#s# Kivi KvR
Ki#Z _vK#j Avjwni m#s# jvf Kiv hvq|

* Avjwni Ni Zvl qvd Kiv, nR l Dgiv cvj b Kiv Bmjv#gi _i“Zcy⁸
Bev`Z| th e`w³ gvZv-wcZvi mvt_ m#`envi Kti, Zvt`i AwaKvi
Av`vq Kti Ges Zvt`i tmev hZæeKti, Avjwn ZvtK Kej nR l
Dgivi mgvb mvl qve `vb Ktib|

* gvZv-wcZvi tL`gZ l tmev-hZæeKiv wRnv#`i mgZj` Bev`Z| t¶¶
w#k#l Zvi Pv#Zl eo| gvZv-wcZvi tL`gtZ wbtqwRZ _vK#j #xb
c#Z#vKvix g#Rwn`M#Yi g#a` MY` n l qv hv#e Ges wRnv#`i gq`v#b
Ask M#YKvix#`i mgZj` gh#vi AwaKvix n l qv hv#e|¹

1 br` ivZb brCg, 3 L, c., 779 ; #m#b g#vkvivn, c., 77-78 |

WZxq Aa`vq

gvZv-wcZvi bvd igvbx

Avj wn etj b t

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا

أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿23﴾ وَاخْفِضْ لَهُمَا

جَنَاحَ الذَّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿24﴾

òtZvgvi cvj bKZP Avt` k Kti`Qb, tZvgiv Zvt` i Qvov Ab` Kv`iv
Bev` Z Ki`te bv Ges gvZv-wcZvi mvt`_ m0`envi Ki`te| Zvt` i gta`
tKD A_ev Dftq hw` tZvgvi Rxe`ikvq eva`K` DcbxZ nq, Zte
Zvt` i`tK ÒDn0 kãwU l ej`te bv Ges Zvt` i`tK frmbv Ki`te bv| eis
Zvt` i mvt`_ m`sb l wkóvPvicY`K_v ej`te Ges weebq l bgZvnmKv`i
Zvt` i mvg`tb bZ ntq`_vKte| Avi G`Av Ki`tZ`_vKte t tn Avgvi
c0Zcvj K! Zvt` i Dfvtqi c0Z ing K`iv, thgb Zuv Avgv`K
`kkeKvtj j vj b-cvj b Kti`Qb|0¹

e`vL`v t gvZv-wcZvi tmev-hZvAvbM`Z` Kiv Ges me mgqB Zvt` i mvt`_
m0`envi Kiv l qvRe| Zte gvZv-wcZv eva`K` DcubZ ntj Zuv mš-
v`bi tmev-hZv c0Z Awak g`v`tc`x ntq` c`ob Ges mšv`bi `qvi
Dci wbfR`j ntq` c`ob| Aciv`tK eva`K`i P`tc gvbt`i i tgRvR i`q`
l wLUwL`tU ntq` hvq Ges weteK-ey`x l Kg tekx tj vc cvq| dtj Zuv
AeS` wki i g`Zv`vex`vl qv tck Ki`tZ`_v`K, hv c`Y Kiv mšv`bi
c`q` KwB ntq` c`o| ZLb mšv`bi c`q` t`_tK mvgv` weg`LZv l Zvt` i
Aš`i`K` q`Z-we`q`Z Kti` t`q| cwe`T tKvivb Gme Ae`vq gvZv-wcZvi
mšw` l Zvt` i m`l-kwš-weav`bi Avt` k t`qvi mvt`_ mvt`_ mšv`b`K
Zvi `kkeKvj`-š`iY Kwitq w`tq`Q th, AvR gvZv-wcZv hZUKtZvgvi
g`v`tc`x, GK mgq Zvg Zvt` i Gi P`vB`tZl tekx g`v`tc`x w0tj |
ZLb Zuv thgb Zvt` i Avig Avtqk nvi`g Kti` tZvgvi Pvl qv cvl qv
l evnvb c`b Kti`w0tj b, tZvgvi AeS` K_`vevZ`K` t0n ggZvi AveiY
0viv tW`tK w`tq`w0tj b, tZgvb Zvt` i g`v`tc`w`q`Zv l Amnvq`Zj
`ymgtq Zvt` i Ae`v`bi K_v`-š`iY Kti` FY cwi`tkva Kiv l Zvt` i

tmev-hZæKiv Ges Zwt`i mvt_ m0`envi Kiv tZvgv`i Acwivnh®
KZê`|

AvtjvP` AvqvZmgfn gvZv-wcZvi evaFK` DcbxZ nlqv mæúwKZ
KwZcq Avt`k `vb Kiv ntqtQ|

GK t Zwt`itK Dn-kãwU| ejte bv| A_0ft Zwt`i K_v`itb
mvgvb`Zg weiw³ cKvk cvq, Ggb aitYi tKvb kã D`PviY Kiŧe bv |
Zwt`i K_v`hZB Athšw³K I KKR tnvK bv tKb|

`B t gvZv-wcZvi ghP`vi cãZ mZK® wó ivLŧZ nte| K_v-evZP`ejvi
mgq Zwt`i gvb-mæštbi cãZ tLqj titL K_v`ejŧZ nte| Zwt`i
Athšw³K `vex I i`¶ tghvh nwmgtL mBŧZ nte| tKvb mgq weiw³
ntq Ggb tKvb K_v`D`PviY Kiv hvŧe bv, hvŧZ Zwiiv mvgvb`Zgl gtb
Kó cvq Ges hv Zwt`i gvb-mæštbi cwicšx nq|

wZb t G Avt`ik gvZv-wcZvi mvt_ K_v`ejvi Av`e wK¶v t`lqv
ntqtQ| A_0ft Zwt`i Dfvŧqi mvt_ cig fwi³, k³v I mæúwZi mvt_
bZ I webg`-ŧi K_v`ejŧZ nte|

Pvi t gvZv-wcZvi mvgtb wbtRŧK A¶lg Ges bZ I webg`fvŧe tck
KiŧZ nte| gvZv-wcZvi cãZ cY®Avšwi KZv, gvqv-ggZv Ges fwi³ I
k³v mnKvti wbtRŧK tQvU Kŧi Zwt`i mvgtb nwiRi ntZ nte|

cwP t cÂg Avt`k, gvZv-wcZvi mšwó I mŧ-kwš-ŧlvj Avbv wbwõZ
Kiv gvbŧli mva`vZxZ| KvŧRB mva`vbŧvqx tPóvi mvt_ mvt_ Zwt`i
Rb` t`vqv KiŧZ nte, wZwb thb tŧni evbx Kŧi Zwt`i mKj gkukj
Avmbv Kŧi t`b Ges Zwt`i me aitbi Kó `ŧ Kŧi t`b| meFKl
Avt`k nt`Q, gvZv-wcZvi gZzi cil Zwt`i Rb` Ae`vnZfvŧe `Av
Kŧi thŧZ nte|¹

cwEŧ tKvi vtb GŧmŧQ, Avj vn etj bt

وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يُرْهِقَهَا طَغِيَانًا وَكُفْرًا ﴿٨٠﴾ فَأَرَدْنَا

أَنْ يُبَدِّلَهَا رَبُّهَا خَيْرًا مِنْهُ زَكَاءً وَأَقْرَبَ رُحْمًا ﴿٨١﴾

AZtci evjKwU e`vcvŧi- Zvi gvZv-wcZv wQj Cgvb`vi| Avwg
AvksKv Kijvg, tm Aeva`Zv I Kzi 0viv Zwt`itK cŧwvZ Kiŧe|

1. gplZx gnv=š kdx gvqwi dj tKvi vb | Abŧ gvl t gwDŧi xb Lvb c., 772-773

AZtci Awig B"Ov Kijvg, Zv`i cvj bKZP Zv`i tK Zvi PvBtZ
 cweI | fv`j vevmq tkbZg GKwU mšwb `vb Ki`b |¹
 e`vL`v t wLwhi Avj vBwnm mvjvg th evj Kiu`K nZ`v Ktib, wZwb Zvi
 `f`c GB eYb`v Ktib th, Zvi cKwZtZ Kdi | gvZv-wcZvi Aeva`Zv
 wbinZ wQj | Zvi gvZv- wcZv wQj mrKg`civqY | Avgvi AvksKv wQj th,
 tQ`j wU eo n`q Zvi gvZv-wcZv`K weeZ Ki`e Ges Kó t`te | tm
 Kd`i wj B n`q gvZv-wcZvi Rb` wec` n`q `wvte |²
 Avj wn etj bt

وَالَّذِي قَالَ لِيَا لَيْدِي أَفِّ لَكُمْ أَتَعِدَانِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِي وَهُمَا
 يَسْتَعْجِلَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ آمِنْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ

th e`w³ `f`q gvZv-wcZv`K etj, wK tZvgt`i cAZ, tZvgiv Avgv`K
 Lei w`f`Ov, Awig Avevi cpi`w Z n`ev, A_P Avgvi cte`eu` tj vK MZ
 n`q tM`Q? Avi (Zvi) gvZv-wcZv Avj wni Kv`Q dwi qv` Kti etj,
 tZvgvi aYsm (Awberh³) | Zvg Cgvb Av`bv | wB`Oq Avj wni I qv`v
 mZ` |³

e`vL`v t G AvqtZ Avj wn gvZv-wcZvi Aeva` mšwb`i eYb`v w` tqtQb,
 hviv gvZv-wcZvi Aeva` nq Ges Avj wn I ciKvj tK A`f`Kvi Kti |
 Zviv hw` Cgvb`vi gvZv-wcZvi Avb`MZ` bv Kti Ges Avj wn I
 ciKvtj i cAZ Cgvb bv Av`b, Zte Zv`i aYsm A`f` BnKvtj bvbv
 ai`bi wec`vc` I Kó Kf`wi Zv Ges ciKvtj Rvnbv`tg wlv`B nI qv
 Awberh⁴

RNB`Zg cvc

Ave`j ingvb Beb Ave- evKiv (iv.) t`tK eivZ | wZwb etj b,
 ivmj`j wn mvj vj wU Avj vBwn I qvmvj vg etj tQb t Awig wK tZvgt`i tK
 mePvBtZ eo Kexiv (RNB`Zg) _ bvn m`u`f`K`AewZ Ki`ev bv | GK_v
 wZwb wZb evi ej`tj b | mrvnev`tq tKivg ej`tj b, tKb bq, Aek`B
 Ki`eb, tn Avj wni ivmj`! wZwb ej`tj b t Avj wni m`f`_ wkiK Kiv,
 gvZv- wcZvi bvdigvbx Kiv | wZwb tnjvb w`tq emv wQ`tj b, AZtci

1. mjv Avj Kivcl t 80-81
 2. gvqwi dj tKvi vb | Abt gvl t gwnD`i`xb Lvb
 3. mjv Avj AvnKivd :17
 1. f` Lp gvw`\$ Avj x mvepx, mvdI qvZz-Zvclvxi , 3 L, c, 196

tmvRv ntq etm ej tZ j vMtj b, (Lp fvtjv Kti tkvb!) wgv K_v ej v
l wgv mvq| t`qv| wZwb evi evi GK_v ej tZ _vKtb| Aetktl
Avgiv (gtb gtb) ej j vg, nvq! wZwb hw` Pc ntq thtZb|¹

ivmj j vn mvj vj wu Avj vBvn l qvmj vg Avgi Beb nvhg (iv.) Gi
gva`tg Btqfgbevmt` i wbKU GKlvbv cI tcOY KtiQtj b| ZvtZ
wZwb Zvt` i tK mZK©Kti w`tq etj tQb t wKqvgtZi w`b Avj vn
ZvAvj vi wbKU mePvBtZ eo Kexiv _bvn nte- 1. Avj vni mvt` kixK
Kiv, 2. Ab`vqfvte tKvb gygbtK nZ`v Kiv, 3. Avj vni iv`vq
wRvnt` i gq`vb t`tK cj vqb Kiv, 4. gvZv-wcZvi bvdigvbx Kiv, 5|
mZx mvaYx gvnj vi l ci Acev` t`qv| 6. hv`yukq|v Kiv, 7. mY Lvl q
l 8| BqvZxtgi mæu` fq|Y Kiv|¹

Ave`j vn Beb Avgi Bebj Avm (iv.) etj b, bex mvj vj wu Avj vBvn
l qvmj vg etj tQb : Kexiv _bvnmgñ n`Q, 1. Avj vni mvt` kixK Kiv
2. gvZv- wcZvi Aeva` nlqv, 3. gvbj nZ`v Kiv l 4. wgv kc_
Kiv|²

ZvBmvj v Beb gvBq`vm (iv.) etj b, Avwg GKw mvnvh`Kvix`tj i m`m`
wQj vg| tmLvrb Avwg wKQcvc KvR Kti tdtj wQ| tmUvtK Kexiv _bvn
etj B Avwg ati wbtqwQj vg| Bejb Dgi iv. Gi wbKU wclqw Dtj L
Kitj wZwb etj b, Zwg th me _bvi K_v ej tQv, Zv wK wK? Avwg
ej j vg, Zv n`Q GB GB| Bejb Dgvi iv. etj b, G_s`tjv Kexiv _bvn
bq| Kexiv _bvn n`Q bq|w|

1. Avj vni mvt` Ab` KvDtK kixK Kiv, 2. Ab`vqfvte tKvb gvbj tK
nZ`v Kiv, 3. ht`xi gq`vb t`tK cj vqb Kiv, 4. mZx mvaYx bvixi
cOZ wgv Acev` t`qv, 5. mY Lvl qv, 6. Ab`vqfvte BqvZxtgi mæu`
fq|Y Kiv, 7. gvmwR`j nvivg- G nvivgtK nvj vj gtb Kiv, 8. KvDtK
wbtq nvm VvEv l we`c Kiv l 9. gvZv wcZvi bvdigvbx gva`tg
Zvt` i tK Kv`vtbv|

¹ mnxn Avj - etj.vix, Av`e, Abt 6; gvZv- wcZvi bvdigvbx Kexiv _bvn; mnxn gvnj g, Cgvb,
Abt mePvBtZ eo Kexiv _bvn mgñni eYbv, 1 L, c, 91, bs 87, Avt`v` t wZi ughx|

¹ AvZ-Zvi Me l qvZ Zvi nxe, 3 L, c, 327; mnxn Beb weYvb eivZ|

² mnxn Avj - etj.vix, kc_ l gvzb, Abt wgv kc_, bs- 667 ; mnxn gvnj g, Bgvb, Abt
Kexiv _bvnmgñni eYbv, 1g L, c, 91, bs-88|

ZvBmuj v iv. etj b, Beṭb Dgvi iv. Avgvi gta" fq-fxwZ I AvZsK t`tL ej tj b, Zng wK Rvnbwtg cōek KivtK Lp fq KitQv? Awg ej jvg wR niw| wZwb AvevI wRtAm Kitj b, Zng wK RvbwZ thtZ PvI? Awg ej jvg niw, thtZ PvB| wZwb Avgvi KvQ RvbtZ PvBtj b, tZvgvi gvZv- wczv tetP AvtQb wK? Awg ej jvg, Avgvi gv tetP AvtQb| wZwb AvgvtK ej tj b, Avj wni kc_ Kti ej wQ, Zng hw` Zvi mvt_ bgfvte K_v ej Ges Zvi fiY- tcvltYi e'e`v Ktiv, Zvntj Zng Aek`B RvbwZ cōek Kite, hZ¶Y bv Zng Kexiv , bvtñ vj B nte|³

mrvex Avbvm iv. t`tK embZ| wZwb etj b, ivmj j wn mvj vj wu Avj vBwn I qvmj vti gv wku Kexiv , bvtñi K_vej v ntj wZwb etj b t Kexiv , bvn ntj v- Avj wni mvt_ kixK Kiv I gvZv- wczvi Aeva` nI qv|¹

Avāj wn Beṭb Avgi iv. etj b, ivmj j wn mvj vj wu Avj vBwn I qvmj vg etj tQb t tKvb e`w³ i wbtRi gvZv- wczvtK Mwj t`qv Ab`Zg Kexiv , bvn| mrvexMY ej tj b, tKvb tj vK wK wbtRi gvZv- wczvtK Mwj t`q? wZwb ej tj b : niw t`q| tKvb e`w³ aci e`w³ i wczvtK Mwj t`q, cZiEti tml Zvi wczvtK Mwj t`q| Abjfcfvte tm aci tKvb e`w³ i gvtk Mwj t`q, Gi DEti tml Zvi (Mwj `vZvi) gvtk Mwj t`q|²

Avāj wn Beṭb Avgi iv. etj b, ivmj j wn mvj vj wu Avj vBwn I qvmj vg etj tQb t RNb`Zg Kexiv , bvmgñi gta` Ab`Zg nt`Q, tKvb e`w³ i wbtRi gvZv- wczvtK j vōbz Kiv| ej v ntj v, tn Avj wni ivmj! tKvb e`w³ wKfvte Zvi gvZv- wczvtK j vōbz KitZ cvti? wZwb ej tj b t tKvb e`w³ Atb`i wczvtK Mwj t`q, cZiEti tml Zvi wczvtK Mwj t`q| Abjfcfvte tKvb e`w³ Atb`i gvtk Mwj t`q, Gi DEti tml Zvi gvtk Mwj t`q|³

³ br` ivZb bvcg, 10 L, c, 5016; Zvdmxi Av-Zvevix- eivZ ;

¹ Avj Bnmvb, 6 L, c, 299; AvZ-Zvi Mxe I qvZ Zvi nxe, 3 L, c, 331

² mrvn Avj et`vix, Av`e, Abt gvZv- wczvi bvdigvbx Kiv Kexiv , bvn; mrvn gvmj g, Cgvb, Abt Kexiv , buni eYθv, 1 L, c, 92, bs 88; Av-Zvi Mxe I qvZ Zvi nxe, 3 L, c, 326;

³ mrvn gvmj g cō³; wZinghx, wei I qvm wnj v, Aby gvZv- wczvi bvdigvbx Kiv, 2 L, c, ; Avj Bnmvb w-Zvi Zite mrvn Beb weYvb, 1 L, c, 316;

Avāj vn Beb Aveŷm iv. t_†K ewYŠ, bex mvj vj wū Avj vBun I qvmvj vg etj †Qb t th eʷ³ MvBiʷjni bvtg ci hevB K†i, th eʷ³ Rvgi mxgvlv e`tj t`q Ges th eʷ³ w†Ri gvZv- wCZv†K Mmj t`q, Avj vn ZvAvj v Zvi cŪZ j vŪbZ (AwfmʷvZ) K†ib|⁴

th wCZv†K Awfkvc t`q Zvi I ci Avj vn ZvAvj vi Awfkvc

mnvex AvevZdv†q Awgi Beb I qvmvj v iv. etj b, Awg Avj x iv. Gi wBKU wQj vg| ZLb R%K eʷ³ G†m Zv†K ej j, ivmj j vn mvj vj wū Avj vBun I qvmvj vg wK Avcbv†K Ggb tKvb K_v etj †Qb, hv Ab`KvD†K etj bwb? eYŷvKvix etj b, wZwb ivMwšZ ntq ej t j b, ivmj j vn mvj vj wū Avj vBun I qvmvj vg Avgv†K Ggb tKvb K_v etj bwb, hv wZwb Ab`†K etj bwb| Zte wZwb Avgvi wBKU PviwU wv lq eYŷv K†i†Qb| eYŷvKvix etj b, tn Avgxiʷj gŷgxb! tm PviwU wv lq wK? wZwb etj b t wZwb (ivmj j vn mvj vj wū Avj vBun I qvmvj vg) etj †Qb t th eʷ³ wCZv†K Awfkvc t`q, Avj vn ZvAvj v Zvi cŪZ AwfmʷvZ K†ib| th eʷ³ MvBiʷjni bvtg ci RevB K†i, Avj vn ZvAvj v Zvi cŪZ AwfmʷvZ K†ib| th eʷ³ Øxtbi g†a` bZb wKQz mwŷ K†i Ges th eʷ³ Rvgi mxgvlv e`tj t`q, Avj vn ZvAvj v Zvi cŪZ AwfmʷvZ K†ib|¹

Ave-ûivBiv iv. etj b, ivmj j vn mvj vj wū Avj vBun I qvmvj vg etj †Qb t Avj vn ZvAvj v mB Avmgv†bi I ci t_†K mvZ cKvi t j v†Ki I ci AwfmʷvZ K†ib| Zv†`i ga` t_†K GK tkYxi cŪZ GKevi K†i AwfmʷvZ K†ib hv Zv†`i Rb` h†_ó| wZwb etj b t hviv j Z Av Gi RvwZi b`vq AcKg©K†i Zviv AwfkB| hviv j Z Av. Gi RvwZi b`vq AcKg©K†i Zviv AwfkB| hviv j Z Av. Gi RvwZi b`vq AcKg©K†i Zviv AwfkB hviv MvBiʷjni bvtg ci hevB K†i Zviv AwfkB| hviv gvZv- wCZvi Aeva` Zviv AwfkB|²

Aeva` mš†bi Rb` RvbwZ nvi vg

⁴ mnxn Avj etvix, Av`e, Ab† gvZv- wCZv†K Mmj w`te bv, 2 L, c., 883, bs 5973; Ave-`vD`, Av`e, Ab† gvZv- wCZvi mv†_ mŷ`envi Kiv, 4 L, c., 336, bs 5141|

¹ mnxn gnmj g, Av`vnx, Ab† MvBiʷjni bvtg hevB Kiv nvi vg, 3 L, c., 1568, bs- 1978 ; Avj gv† ivK, wei I qm nmj v, 4 L, c., 153 ; bv` ivZb bŷCg, 10 L, c., 5015;

² Avj gv† ivK, ū`j, 4 L, c.,

mrvnex Avāj vn Bebj Avm (ivt) t_†K ewYƳ, ivmj j vn mvj vj wū Avj vBvn I qvmvj vg etj †Qb t wZb tkYxi tj v†Ki Rb Avj vn ZvAvj v RvbvZ nvi vg K†i w†q†Qb | 1. gv Kvm³ e^w 2. gvZv- wczvi bvdigvb e^w | 3. Amr ʿxi ʿogx th vb†Ri cwiev†i ʿy ʿdgP mg_θ K†i |³

Ave-ûivBiv iv. t_†K ewYƳ | wZvb etj b, Pvi tkYxi tj vK†K RvbvZ cθek K†Z bv t̄ qv Ges RvbvZi tbAvgZ Dc†fVM K†Z bv t̄ qv Avj vn ZvAvj vi nK ev AvAKvi | 1. ga^wcvqx, 2. m̄ †Lvi 3. Ab^wqv†te BqvZ†gi gvj f¶YKvix Ges 4. gvZv- wczvi Aeva^w mšvb |¹

Aeva^w mšvb RvbvZi mNŌYI cvte bv

Avey ûivBiv iv. t_†K ewYƳ, ivmj j vn mvj vj wū Avj vBvn I qvmvj vg etj †Qb t c†PKZ eQ†ii iv̄ v t_†K RvbvZi mNŌYI cvl qv hvq | (wKŠ^w wZb e^w RvbvZi mNŌYI cvte bv) 1. th e^w ʿvb K†i tLulv t̄ q, 2. gvZv- wczvi Aeva^w mšvb, (A_ʿvr th mšvb gvZv- wczv†K Kó t̄ q, Zv† i†K Amšó iv†L) | 3. th e^w ḡ cv†b Af^w |²

mrvnex Rwei BeB Avāj vn iv. etj b, Avgiv GK RvqMvq GKĪ ntqQj vg, ZLb ivmj j vn mvj vj wū Avj vBvn I qvmvj vg Ni t_†K tei ntq Avgv† i gv†S G†m etj b t tn gmvj g Rbmgnó! †Zvgiv Avj vn†K fq K†iv Ges AvZ†qZvi mʾúK[©]m̄ p iv†Lv | †Kbbv mʾúK[©] AUJ ivLvi Pv†Z ʿZ Kej thvM^w ml qv†ei KvR Avi tbB | Avi †Zvgiv evov-eww I mxgvj sNb Kiv t_†K ʿ†i v†Kv | mxgvj sNb Kivi Pv†Z ʿZ kw̄ †hM^w Aciva Avi tbB | †Zvgiv gvZv- wczvi bvdigvbx Kiv t_†K ʿ†i v†Kv | †Kbbv GK nvRvi eQ†ii iv̄ v t_†K RvbvZi NŌYI cvl qv hvq | Avj vni Kmg! gvZv- wczvi Aeva^w mšvb, AvZ†qZvi mʾúK[©]wQbKvix, ex e^w w†Pvix Ges Me†i UvLbj bx†P Kvcv cwievKvix RvbvZi mNŌI cvte bv... |³

Avāj vn Be†b Dgvi iv. t_†K ewYƳ, ivmj j vn mvj vj wū Avj vBvn I qvmvj vg etj †Qb t wZb tkYxi tj v†Ki cθZ wKqv†Zi w̄ b Avj vn ZvAvj v ing†Zi ʿwó†Z ZvKv†eb bv | 1. gvZv- wczv†K Kó ʿvbKvix

³ dvZûi ivēYvbx, 19 L, c, 284; AvZ-Zvi Mxe I qvZ Zvi nxe, 3 L, c, 327

¹ AvZ-Zvi Mxe I qvZ Zvi nxe, 3 L, c, 328; (Avj gv̄ v†K eivZ)

² AvZ-Zvi Mxe I qvZ Zvi nxe, 3 L, c, 327; (Zvevi vbx Rv†g ŪAvm mMxi, eivZ)

³ AvZ-Zvi Mxe I qvZ Zvi nxe, 3 L, c, 329-330; Zvevi vbx, Avj Avl mv, eivZ

Aeva" mšwb | 2. cjt"li tek aviYKvix bvix | 3. `vBq-m | Avi wZb tkYxi tj vK Rvb#Z c#ek Ki#e bv | 1. gvZv- wczvi Aeva" mšwb | 2. g`cv#b Avm³ e"v³ | 3. `vb K#i tLuUv`vbKvix |⁴

gv#qi mv#_bvdiqvbxi kw- -

Av#j vn Beb Ave- Avl dv iv. etj b, Avgiv bex mvj vj w# Avj vBvn l qvmj v#gi `iev#i Dcw`Z wQj vg | Ggb mgq GK e"v³ G#m ejj , GKRb h#tKi ggt# Ae`v | tj vKRb Zv#K (Kwvj gv) #j v Bj vnv Bj vj vn# covi Dct`k w`#Q, wKŠ' tm cotZ cvi#Q bv | ivmj j vn mvj vj w# Avj vBvn l qvmj vg wR#Am Ki#j b t G e"v³ wK bvgvh Av`vq Ki#Zv? tm ejj , wR ni#v | GK_v i#b ivmj j vn mvj vj w# Avj vBvn l qvmj vg D#v (h#KwUj D#l`k) i l qvbn Ki#j b | Avgiv l Zvi mv#_Pj j vg | wZwb h#tKi Kv#Q wM#q Zv#K Kwvj gv covi Zvj Kxb w`#j b A_# ej#j b t ej , #j v- Bj vnv Bj vj vn | # tm ejj , Awg ej#Z cvi wQ bv | wZwb ej#j b t tKb, wK nt#q#Q? tj vKwU ejj , tm Zvi gv#qi mv#_bvdiqvbxi Ki#Z | ivmj j vn mvj vj w# Avj vBvn l qvmj vg wR#Am Ki#j b t Zvi gv wK RweZ Av#Q? tj v#Kiv ejj , ni#v, RweZ Av#Qb | wZwb Zv#K tW#K Avbvi w#`R w`#j b | Zvi e# gvZv Avm#j wZwb Zv#K wR#Am Ki#j b, GwK tZvgvi tQ#j? e#v ejj n`v Avgvi tQ#j | wZwb e#v#K ej#j b t Zvg wK g#b K#iv, hw` GKUv fqsKi Av_b c#4#j Z Kiv nq Ges tZvgv#K ejv nq, hw` Zvg tQ#j i Rb" m#wi k K#iv Zvntj Zv#K G Av_b t#K w#`wZ t`qv n#e | Ab`vq Zv#K G Av_b t#d#j c#otq giv n#e | G Ae`vq Zvg wK m#wi k Ki#e? e#v ejj , wR, ni#v, m#wi k Kie | GK_v i#b bex mvj vj w# Avj vBvn l qvmj vg ej#j b t Zvntj Zvg Avj vn l Avgv#K mv#lx ti#L tejv, Zvg Zvi c#Z mš# ntq ej#Qv | e#v ej#j v, tn Avj vn! Awg tZvgv#K Ges tZvgvi ivmj #K mv#lx ti#L ej wQ, Awg Avgvi Kwj Rvi UKiv mš#bi c#Z ivRx ntq tMwQ | ZLb ivmj j vn mvj vj w# Avj vBvn l qvmj vg h#KwUj c#Z j #` K#i ej#j b t etj v #j v- Bj vnv Bj vj w# j v- kvixKv j w# l qv Avknv`y Avb#e gnv#š`vb Ave`# l qv ivmj #Q (mš#bi c#Z gv#qi mš#bi eiK#Z h#KwUj g#L#j tM#j v Ges Zr#lvZ) tm Kwvj gv cvKij | ivmj j vn mvj vj w# Avj vBvn l qvmj vg Avj vni c#ksmv Ki#j b

⁴ b#m#C, Aa`v; hvKvZ, Ab# 69; `vb K#i tLuUv`vbKvix |

Avi ej tjb t mg⁻-cłksmv Avj wni Rb[~] whnb Avgvi Awmj vq G hęKtK Rvnbwłgi Kwłb Avhve t₋tK bvrVZ w[~] tqtQb|¹

bvdigvb mšwłbi ałsm Awbevh[©]

mnvex Avev ũivBiv iv. t₋tK ewYŹ| wZwb etjb, ivmj j wn muj vj wũ Avj vBin l qvmvj vg etj tQb t Zvi bvK awj gwj b tnvK! Zvi bvK awj gwj b tnvK| Zvi bvg awj gwj b tnvK (A₋Ź tm ałsm tnvK) wRtAm Kiv ntjv, tn Avj wni ivmj! tK tm? wZwb etjb t th e^{w3} gvZv- wczv DfqtK A₋ev Zwt[~] i tKvb GKRBtK evaR[~] Ae⁻vq tctjv A_P tm Rvbwłzi cłek Kij bv|¹

Kłe Beb ŐDRiv (iv.) etjb, ivmj j wn muj vj wũ Avj vBin l qvmvj vg etj tQb t tZvgiv wgwłi KvtQ Gtm RvgvtqZ n| Avgiv mKtj wgwłi KvtQ Gtm RvgvtqZ njvg| wZwb wgwłi cłg awc Avtwnb Kti etjb t Avgxb| wZxq awc Avtwnb Kti cpivq etjb Avgxb| ZZxq awc Avtwnb Kti Avevtiv etjb t Avgxb| wZwb wgwłi t₋tK AeZiY Kivi ci Avgiv Zwi wBKU Avih Kijvg, AvR Avgiv Avcbvi Kiv t₋tK Ggb wKQz K₋v i tbnw hv BwZcłe[©]KLtbn i wnb| wZwb etjb t wReivBj (GBgvĀ) AvgvtK Gtm etjb t tm e^{w3} ałsm tnvK, th ighvb gym tctqtQ, A_P Zvi w⁻bn gvd nqwb| Awg ej jvg Avgxb (Avj wn Kej Ki^w)| Awg wZxq awc AvtwnY Kitj wZwb (wReivCj) etjb t tm e^{w3} ałsm tnvK, hvi mvgtb Avgvi bvg D⁻PviY Kiv ntjv, A_P tm[~] if coj bv| Awg ej jvg t Avgxb| Awg wgwłi ZZxq awc Avtwnb Kitj wReivCj etjb t tm e^{w3} ałsm tnvK, th gvZv- wczv DfqtK A₋ev Zwt[~] i tKvb GKRBtK tčj, wKš⁻Zviv ZvtK Rvbwłz cłek Kivtjv bv| Awg ej jvg t Awgwb|²

e^vL^v t ex eqtm gvbl[~] *Z gZi w[~]tK aweZ nq| kixi μgvMZ kw³nxb, `ej[~] l wbt⁻R ntZ₋vtK| KgŹlgZv l AvZł wbfłkxj Zv nwiłtq tdtj| Ggbwł GK chłq Pjv- tdiv Kivi ŹlgZv Zwt[~] i₋vtK bv| ZLb[~] ej[~]Zv l AmnvqZi Zwt[~] i tK Młm Kti tdtj| dtj

¹ Av-Zvi Mxe l qvZ Zvi nxe, 3 L, c, 333; Avt^{iv} `a: gjnbt[~] Avg[~] l Zveivbx:
¹ mnxn gnmj g, mł[~]envi, Abt 3, th e^{w3} ex gvZv- wczvtK tctql Rvbwłz cłek KitZ cłt[~]nb Zvi bvg awj gwj b tnvK; 4 L, c, 1978, bs 2551;
² Avj gwł[~]ivK, 4 L, c, 154; b[~]v[~]ivZj bwlCg, 10 L, c, 5014; Avj - Bnmib we- Zvi Złte mnxn Beb wnełvb 1 L, c, 315|

Zuiv ciwbfPkj Z_v mšwb-mšwZi lci cYwbfPkj ntq cto|
Aci w`tk evaFK`i Pvc I PZgEx tivM hvZbvq Zwt`i tgrvh
wLwLtu, K_v-evZvKKR, AvPvi- AvPiY ifo ntq hvq| G mgqUv nq
gvbtli Rb` Pig `y`B| ev`vi G Amnvq I `y`B Avjvn ZvAvjv
Zvt`i cAZ wtkl Ki`Yvi nvZ cñwi Z Ktib Ges`qv I ingtzi Øvi
Zvt`i Rb` Dbv Kti t`b| dtj mšwbi Rb` gvZv- wczvi mšwtk
Avjni mšw Ges Zwt`i Amšwtk Avjni Amšw wmwte cwi MwYZ
Kiv nq Ges Zwt`i tk mšwbi Rb` RvbvZ I Rvnbv wmwte
AvL`wqZ Kiv nq| KviY gvZv- wczvi G Kwv gnzZvZuiv th mšwbi
cAZ mšw nb Avjvn ZvAvjvl Zvi cAZ mšw ntq Zvi Rb` RvbvZi
dvqmjv v Kti t`b|

cYvst`i th mšwb Zvi Aw`Zi; Rb`, `kke I `Ktkvi Rxeib Zvi Rb`
gvZv- wczvi G Pig Amnvq Ae`vq Zwt`i tmev- htZæAvZwbtoqM
Kivi cwi etZvZwt`i Aeva` nq Ges Zwt`i bvdigvbx Kti I Zwt`i
gtb Kó t`q, Avjvn ZvAvjv Zvi cAZ Amšw I iwMwšZ ntq Zvi Rb`
Rvnbv gi dvqmjv v Kti t`b|

ex gvZv- wczvtK ev Zvt`i tkvb GKRBtk tctql hviv RvbvZ clek
Kitz cvtib Zuiv ašm tvvK- ivmj mvj vj wú AvjvBwn I qvmj vtgi
KvtQ G K_vlv wReivCj ejtj I G K_vlv wReivCj Gi bq eis Glv
`qs Avjvn ZvAvjvi dvqmjv| wReivCj nt`Qb evYx evnK gv`|
Avjvn ZvAvjvi G dvqmjvi cAZ wReivCj Gi cY`mg_Ø wQj|
ivmj j vn mvj vj wú AvjvBwn I qvmj vg G dvqmj vtK webv evtK` MòY
Kti tQb| eis wZwb Gi mvt` cY`GKvZv ntq G dvqmjv v KvRix Kivi
Rb` Avgxb etj Avjni KvtQ `yAv Kti tQb|

ivmj j vn mvj vj wú AvjvBwn I qvmj vg Dæstzi cAZ AZ`š-ingw`j
wQtj b| Dæstzi kw`t K_v i`tb wZwb wePwj Z ntq cotZb| Dæstzi
Bnkuj I ciKvjxb mtl- kwš-I Kj`vY mvab KivB wQj Zui beq`Zx
Rxeibi wgb| Zv mtEj gvZv- wczvi bvdigvb Ges Zwt`i gtb Kó
`vbvix mšwbi ašm i Rb` wZwb e``ØAv Kti tQb| KvtRB Zvt`i
ašm Awberh` Zte hw` Zuiv Zl ev Kti Ges wbtRt`i fj``Kvi Kti
gvZv- wczvi cvtq cto Ygv tPtq tbq| Zwt`i tmev- htZæAvZwbtoqM
Kti Zwt`i mšw ARØ Kti| Avi gvZv- wczv gviv tmtj wbtRt`i KZ
Acivtai Rb` Avjni `ievti Lvjtj m fvte Zl ev Kti, gvZv- wczvi

Rb` `Av I `vb-mv`vKv Ki tZ _vtK Ges gvZv- wczvi ct¶i AvZkq
`Rtbi mvt_ I gvZv- wczvi eÜz-gntji mvt_ m0`envi Ki tZ _vtK,
Zvntj Avkv Kiv hvq th, Zviv AwbevhaYsm t_ tK ti nvB crte|

gvtqi e` -`Av

Bmj vg ce@GKwU NUbv

AveyûivBiv iv. etj b, bex mvj vj wû Avj vBwn I qvmvj vg etj tQb t ...
RjvBR bvtg GKRb tbKKvi I e¶M®e`w³ wQjt b| wZwb me mgq
LvbKvq Bev` tZ gvk_ j _vKtZb| GKw` b Zui gv Zui mvt_ mv¶vr
Kivi Rb` Avmtj b| ZLb wZwb bvgvh Av` vq Ki wQjt b| gv ZvtK
WwKtj b, tn RjvBR! wZwb gtb gtb ej tj b, tn Avj wn! GKw` tK Avgvi
gv, Aciw` tK Avgvi bvgvh, GB etj wZwb bvgvth gk_ j ntq tMtj |
Zui gv Gtm WwK w` tj b, RjvBR! wZwb Avevi I wPŠv-Ki tjt b, tn Avj wn!
GKw` tK Avgvi gv, Aciw` tK Avgvi bvgvh (wK Kti gvi mvt_ K_v
ewj)| AZtci wZwb bvgvth gvk_ j ntq tMtj b| Zui gv MZ w` tbi
gtZv wdti Pjt tMtj b| ZZxq w` bl gv Gtm t` tLb, RjvBR bvgvh
Av` vq Ki tQ| wZwb WwK w` tj b, tn RjvBR! wZwb gtb gtb ej tj b; tn
Avj wn! GKw` tK Avgvi gv, Aciw` tK Avgvi bvgvh| bvgvthi gta` wK
Kti Reve t` B| wZwb Prc iBtj b, AZtci bvgvth gvk_ j ntq tMtj b
GtZ Zui gv gtb Lp Kó tctj b Ges iVmwšZ ntq e` -`Av Ki tjt b,
tn Avj wn! Pwi Tnx b e` wPvix bvixi tPniv bv t` wltq ZvtK gZi w` I
bv| G e` -`Av Kti wbi vk ntq wZwb tmLvb t_ tK c0vb Ki tjt b|
BwZgta` ebx ebx BmivCtj i tjvKt` i gvtS RjvBR I Zui Bev` Z
et` Mxi K_v Avtj vPbvi wltq cwiYZ nq| Ggb mgq GK Awb`
my` ix e` wPvix gwjv tjvKt` i tK ej tj v, tZvgiv hw` gtb Ktiv,
Zvntj Awg ZvtK Kv tR dummq t` B| Gici tm RjvBt` Ri LvbKvq
Dcw` Z ntj v Ges ZvtK AcKtg® AvnYvb RvbvtZ j vMj | wKš` RjvBR
Zvi c0Z we` gvt ` w0cvZ Kti bwb|
tm RjvBR t_ tK wbi vk ntq RjvBt` Ri LvbKvq hvZvqvZ Ki Z Ggb GK
ivLvtj i Kv tQ wltq wbt` R tK Zvi mvgtb tck Kti w` j | ivLvj Zvi
lohtšj wKkvi ntj v| gwj wU Mf®Zx ntj v, AZtci GKwU ev` Pv c0e
Kij, Avi c0vi Ki tZ j vMj, ev` PwU RjvBR KZK fvgô ntqtQ|
gwj wU i G Acc0vi i` tb tjvtKiv RjvBt` Ri c0Z w¶B ntq Zui

LvbKvi mvgtb Rtov ntjv | ZvK LvbKv t_tK tUtb tndPto tei Kti
 Zvi LvbKvU tft½ tdj tjv Ges ZvK cñvi Kitz j mJ |
 RjvBR Zvt` i tK vRtAm Kitz b, vK ntqtQ tZvgvt` i? Zviv ej j , Zvg
 G bõv e`wFPwi bx gwnjvi mv_t_ e`wFPvi KitzQv| Avi tZvgvi gva`tg
 Zvi GKvU mšvbI fvgõ ntqtQ| vZvb tjvKt` i tK ej tj b, vK AvtQ,
 vkiU tKv_vq, ZvtK vbtq Gtmv| AZtci ZvtK Avbv ntjv | vZvb
 ej tj b, tZvgiv AvgvtK tQto `vl , Avig (`yivKvAvZ) bvgvh Av`vq
 Kvi |

bvgvh tkl Kti vZvb beRvZK vkiU tctU tLuv tgti vRtAm Ktz b,
 ej , tZvi vZv tK? (vkiU KtzKv tbi ntj I Avj vn Zvi hevB Ltz
 v`tzQb) tm ej tj v, I gK ivLvi Avgvi vZv| GK_v`itb RjvBtRi
 cñZ tjvKt` i fuv-kzv Avtiv teo tMtzv, Zviv ZvK Pgy t`qv
 `i` Kij , Zvi KvQ ¶gv cñ_Bv Kitzv Ges ej tj v, tZvgvi G LvbKv
 Avgiv tmvbv v`tg vbgPv Kti t`e| vZvb ej tj b, bv, Zvi cñqvRb nte
 bv| thfvte vQj tmfvte gvU ðviv vbgPv Kti `vl | ZvB Kiv ntjv |
 gwnj tgi Aci eYvq GtmQ, RjvBtRi gv hv` e`wFPvti vj B nI qvi
 e` `Av KitzB Zvntj vZvb Aek`B e`wFPvti vj B ntZb |¹

gvZv- vZvi AvKvi Av`vq Kiv I bv Kivi cñYvg

Avãj vn BeB Avevm iv. t_tK evY | vZvb etj b, ivmãj vn mvj vj vU
 Avj vBvn I qmvj vg etj tQb t th e`w³ gvZv- vZvi e`vcvti Avj vn
 ZvAvjvi Avt`tki AbMz ntq mKvj tejvq DcbxZ nq, tm thb Zvi
 Rb` RvbvZi `vU `iRv tLjv Ae`vq tfvi Kij | hv` Zvt` i GKRb
 tetP_vtK| (hvi tm AbMz_vtK) Zte tm RvbvZi GKlvb `iRv
 tLjv Ae`vq tfvi Kij | Avi th e`w³ gvZv- vZvi e`vcvti Avj vn
 ZvAvjvi Avt`tki bvdigv vntmte mKvj tejvq DcbxZ nq, Zvi Rb`
 RrvbvZi `vLvb `iRv tLjv Ae`vq tm mKvj Kij | R%K e`w³
 vRtAm Kij , hv` Zviv Dftq cfi cñZ Rj g Kti? vZvb ej tj b t
 hv` I Zviv cfi cñZ Rj g Kti, hv` I Zviv cfi cñZ Rj g Kti,
 hv` I Zviv cfi cñZ Rj g Kti |¹

¹ mnxn gwnj g, vei I qm vj v, Abt gvZv-vZvi cñZ mð`envi tK AMvKvi t`q, 4 L, c,
 1976, bs-2550 |
¹ vjKkVzj gmvexn, Av`e, vei I qm vj v, bs- 4726; Avj Av`vej gdi`v , Abt 4,
 gvZv- vZvi mv_t_ mð`envi , bs- 7, bv` ivZb bvCg, 10 L, c., 5016

Avāj vn Beb Avgi iv. t_†K ewYŽ | wZwb etj b, ivmj j vn mvj vj wū
Avj vBvn l qvmvj vg etj †Qb t gvZv- wczvi Amšŕoi gta" Avj vni
Amšŕo wbnZ i ††Q |²

Ave- Dgvgv iv. t_†K ewYŽ | R%ak e"i³ Gtm Avih Kij, Bqv
ivmj j vn! mš†bi lci gvZv- wczvi wK AnaKvi Av†Q? wZwb etj b t
Zui v Df†q †Zvgvi RvbwZ l Rvnbwug |³

mvnex Avej `vi`v iv. t_†K ewYŽ | R%ak e"i³ Zui wBKU Gtm ej j,
Avgvi GKRB `x Av†Q, Avgvi gv Avgv†K Av†`k K†ib, Zv†K Zvj vK
w †Z | ZLb Avej `vi`v iv. etj b, Avgv ivmj j vn mvj vj wū Avj vBvn
l qvmvj vgtK ej †Z i †buQ, gvZv- wczvi n†"Q Rvb†Zi †kδ `i Rv | Zvg
B"Qv K†j `i RvU†K i ¶v K†Z cvi | B"Qv K†j `i RvU bói K†Z
cvi |⁴

gvKej `ŦAv

mvnex Ave- ũivBiv iv. t_†K ewYŽ | wZwb etj b, ivmj j vn mvj vj wū
Avj vBvn l qvmvj vg etj †Qb t wZb e"i³ i `ŦAv Kej nq | G†Z †Kvb
cKvi m†`n †bB | GK t gvRj †gi `ŦAv, `β t gmv††i i `ŦAv, wZb t
mš†bi tej vq gvZv- wczvi `ŦAv |⁵

e"vL`v t gvZv-wczvi mšŕo l Zv†`i ggZvcY"AS†i i `ŦAv mš†bi Rb"
mePv†Z eo tms†v†M"i w†q | c¶v††i mš†bi Rv††bi mePv†Z eo
`f¶M" n†jv, mš†bi c†Z gvZv- wczvi `†L l fvi v†vš- ũ`†qi e`
`ŦAv | gvZv- wczvi AnaKvi Av`vq, Zv†`i tmev- hZ†el mšŕo AR†bi
gva†g Zv†`i `ŦAv †bqv Ges Zv†`i g†b Kó †`qv l Zv†`i e` `ŦAv
t_†K tetP `vKv mš†bi Rb" Acwi nvh"KZ†" | Zui v `ŦAv ev e` `ŦAv
t_†K tetP `vKv mš†bi Rb" Acwi nvh"KZ†" | Zui v `ŦAv ev e` `ŦAv
hvB K†ib, mš†bi tej vq Zv w†m†`†n Kej nq |

gvZv- wczvi bvdigvbx i kw" - ybqv t_†KB i i" nq

² wZi wghx, wei l qvm vj v, Ab† gvZv- wczvi mšŕo, 2 L, c., 1, Avj Av`vej g†iv` c., 6,
bs 2; Avj gv†`ivK 4 L, c., 452

³ BebygvRvn, Av`e, Ab† gvZv- wczvi mv†_ m†`envi ;

⁴ wZi wghx, c†, ³, BebygvRvn, c†, ³, Avj gv†`ivK, c†, ³ ;

⁵ wZi wghx, Ave† qevj wei , Ab† 7, gvZv- wczvi `ŦAv, bs 1970; Av†iv` : Ave-`vD` , Beb
gvRvn; Avj Bnmvb, 1g L, c., 326 |

mrvnex Avev evKiv iv. t_#K eWY| wZvb etj b, ivmj j vn mvj vj vU Avj vBvn I qvmvj vg etj #Qb t me , bvn Avj vn ZvAvj v hZUv B"Qv #lqv Kti t`b| Zte gvZv- wczvi bvdigvbx , bvn (#lqv Ktib bv) eis Gi kw- msukó e`w³#K gZzi cte©cw_# Rxe#b t`qv nte|¹

gvtqi mvt_ bvdigvbx

mrvnex gMxiv Be#b tkvev iv. t_#K eWY, bex mvj vj vU Avj vBvn I qv mvj vg etj #Qb t Avj vn ZvAvj v tZvgvt` i I ci gvtqi bvdigvbx, Kb`v wki#K RweZ Kei t`qv, KcYZv Kiv I wf#v eyE nvi vg Kti w`#q#Qb| Avi e_v ZK#eZK, AwaK wRÁvmv m#u` bó Kiv#K tZvgvt` i Rb` AcQ` Kti#Qb|²

e`vL`v t mš#bi Rb` gvtqiv th mvgvnx Kó Kti _v#Kb, Zvi GK gvt#ZP e`j v mš#b mviv Rxe#b| w`tZ cvite bv| gvtqt` i gb AZ`š- big| mvgvb` K_v#ZB Aš#i AvNvZ tj #M th#Z cvti, Zv` i gb AvnZ ntq th#Z cvti| gvtqi mš#oi c#Z` vb ntj v, Avj vni mš#ó I Rv#Z jvf| Avi gvtqi Amš#oi c#Z`dj nt`Q, Avj vni Amš#ó Ges vPi Rvnbvg| mZivs gvtqi mvt_ K_v- evZP I AvPvi- AvPi#Y AZ`š- mZK` wó ivL#Z nte, thb gvtqi g#b mvgvb`Zg KóI bv jv#M| gvtqi g#b Kó t`qv, Zvi bvdigvbx Kiv I Aeva` nIqv t_#K w#t#K m#uY#fc weiZ ivL#Z nte| gvtqi AwaKvi Av`vq, Zvi tmev- hZel mš#oi Rb` Rxe#b DRvo Kti t`qv mš#bi Acw nvh#KZ# |

gvZv- wczvi bvdigvbx mš#b#K eUj#fc M#Y bv Kiv

Dgvi Be#b Avāj Avh#h i. Be#b wgniv#K etj #Qb, Zvg KL#bv ivRv-ev`kvnt` i `iev#i hvte bv| hw` I Zvg Zvt` i#K fvtj v Kv#Ri Av#`k Ktiv Ges Ab`vq KvR t_#K w#t#K Ktiv| tKvb teMv#v bvx i mvt_ KL#bv wR# Ae`vb Ki#e bv, hw` I Zv Ki Avb w#v#v t`qvi Rb` nq| Avi gvZv- wczvi Aeva` mš#bi mvt_ KL#bv eUZ; Ki#e bv| tKbbv tm tZv w#t#Ri gvZv- wczvi B Aeva`, tZvgvt#K w#fvte tm eUj#fc M#Y Ki#e? (KL#bv Zv Ki#Z cvti b|)¹

¹ Avj gv`# ivK, wei I qvm vmj v, 4 L, c., 156; w#gKivZj gymvexn, Aa`vq t wei, n`x m bs 4728, (evqnvKx eivZ:)

² mrvnx Avj et`vix, Av`e, Abyt 6 gvZv- wczvi bvdigvbx Kiv Kexiv , bvn, n`x bs 5975 dvZ; mrvnx gvmj g, Aa`vq AvKiv` qv, Abyt 5, bs-1715

¹ bv` ivZb bvCg, 10 L, c., 5016

e`vL`v t gvZv- wczvB mš`bi Rb`vZv I mePvBtZ eo AvcbRb| mš-
 vbtk Zviv vbtRt`i Rxe`bi PvBtZ tekx fvtj vevmb| ü`q wbsovt`v
 Av`i- tmt`n Zt`itK cÜZcuj b Ktib, vbtRiv bv tL`tq mšvbtK
 Lv l qvb| vbtRiv bv cti mšvbtK civb| vbtRt`i Rxeb wemR` w`tq l
 Zviv mš`bi m`-kwš-Kvgbv Ktib| mš`bi GKUz wKQz ntj Zt`i
 gtbi kwš-I `w`-`i ntq hvq, tPvtLi Ng nvi vg ntq hvq, `y`švq
 Zviv Aw`i, wePij Z I wegp ntq ctob| mš`bi e`vcv`i gvZv-wczvi
 Ggb Ae`vbtK f`j wMtq th me mšv Zt`i Aeva` ntq hvq, Gifc
 Aeva` I w`öi cÜY cw_extZ Avi KvDtk wK eÜi`fc M`Y KitZ cvti?
 KLt`bv bq| hw` Kv`iv mvt_ eÜZi KitZ t`Lv hvq, Zte tmUv nte
 w`QK Awfbq I tavKv| mZivs, ÖgvZv-wczvi Aeva` mš`bi mvt_
 eÜZi; Kite b`v- ivmj` mvj vj wü Avj vBun I qv mvj v`gi G AtqWn evYx
 KZB bv ev`e|

gvZv-wczvi bvdigvbx RvbvZi ct_ evav

Avgi Beb gj`iv Avj Rynvbx iv. etj b, GK e`w³ bex mvj vj wü Avj vBun
 I qv mvj v`gi `iev`i Gtm Avih Kij, `n Avj vni ivmj`! Avwg mv`l`
 w`w`Q th, Avj vn GK, wZvb e`ZxZ tKvb Bj vn tbB Ges Avcvb Avj vni
 ivmj`| Avwg cvP I qv³ bvgv Av`vh Kwi, vbtRi m`ú` hvKvZ t`B,
 ighv`bi tivhv iwl| Zvi GK_v i`tb bex mvj vj wü Avj vBun I qvmvj vg
 ejtj b t th e`w³ Gme Kv`Ri Dci AUJ t`tk gZi eiY Kij, tm
 tKqvtZi w`b bex, w`l`xK I knx`t`i mvt_ Ggubfvte Ae`vb Kite
 (GK_v etj wZvb nv`Zi cvkv-cwK `yU Av`zj Dwtq t`Lv`j b)| Zte
 kZ`ntj v, tm thb gvZv- wczvi bvdigvbx I Aeva` bv nq|¹
 e`vL`v t gvZv-wczvi bvdigvbx I Aeva` bv nl qv RvbvZi hv l qvi Rb`
 kZ` mZivs Cgvb I Avg`j mvtj n`_vKv mt`E`l gvZv- wczvi Aeva`
 mšv RvbvZi thtZ cvi te bv|

¹ AvZ-ZivMe I qvZ Zivme, 3L, c., 329; Avt`iv`? Avng`, Zrevivbx, eb LjvBgv I Beb
 weYvb|

gvZv- wczvi bvdigvbt` i Bev` Z Avj vn Kej Ktib bv

mrvnex Ave- Dgvgv iv. t_#K eWZ | wZwb etj b, i vmj j vn muj vj wu Avj vBin I qvmvj vg etj tQb t Avj vn ZvAvj v wZb e`w³ i Bev` Z et` Mx I `vb mv`vKv tKvbUvB Kej Ktib bv | Zviv nt`Q t 1. gvZv- wczvi bvdigvb, 2. `vb Kti tLuUv `vbKvix I 3 ZvK`xi A`Kvi Kvi x |² cwievi t_#K ein`vi Kij I gvZv- wczvi bvdigvbx Kiv hvte bv | nhi Z gAvh Beb Rvej iv. etj b, GKevi i vmj j vn muj vj wu Avj vBin I qvmvj vg Avgv#K `kvw Av#k cUvb Ktib | Avj vni mvt_ KLtbv KvD#K kixK Ktiv bv, hw I tZvgv#K nZ`v Kiv nq Ges Av_#b cyotq tdjv nq | KLtbv gvZv-wczvi bvdigvbx Ktiv bv, hw I Zviv tZvgv#K vbtRi m#u` I cwievi- cwirb t_#K tei ntq hvl qvi vbt` R t`q |³

gvZv-wczvi bvdigvbx i e`jv

AvmgvC i. etj b, R%bK Avie te`Cb Avgvi vbKU eY#v Ktib | wZwb etj b, Avwg gvZv- wczvi bvdigvb I Zv#`i AbmZ m#v#bi AbymUv#b vbR Mlg t_#K tei ntq eu Mlg AvZpug Kwi | Aetk#l GK et`xi Kv#Q G#m t#vQ | Zvi Mjvq `wo evav | tm wC#vii c#E Mitg GKwU evj wZ #viv cwib DVv#bvi Kv#R vbtqwrZ itqtQ, th evj wZ #viv cwib DVv#bvi D#Ui c#v#l Am#e | et`xi wC#b itqtQ cvKv#v `vwi Pve#K nvtZ GK h#K | tm Zv#K D³ Pve#K #viv c#vi KivQ | Pve#Ki AvNvtZ et`xi wv td#U hv#Q | Avwg h#K#K ejjvg, mveavb! Avj vntK fq Ktiv | G `#v# ex#K c#vi Kiv t_#K weiZ nl | ex`tjvKwU iwK #viv cwib DVv#bvi th Kw#b Kv#R vbtqv#RZ Zv wK Zvi Rb` ht`o bq? Zv m#Ej | Zv#K c#vi KivQv? h#KwU ejtjv, GZ`m#Ej tm tZv Avgvi wczv | Avwg ejjvg, Avj vn ZvAvj v tZvgvi AKj`vY Ki#b | h#KwU ejtjv, _vgb! tm Zvi wczvi mvt_ Gijc AvPiY KivZv | Avi Zvi wczv | Zvi `v`vi mvt_ G aiv#i AvPiY KivZv | ZLb Avwg ejjvg, GB ntjv, gvZv- wczvi mev#v#Z eo bvdigvb e`w³ |¹

AvmgvC in. etj b, R%bK Avie Avgv#K etj b, Av#j gv#j K Beb gvI qv#bi kvmbvg#j gv#vhj v#vg GK tjvK wQj | Zvi wQj GKRb ex wczv | Zvi Dcvwa wQj dviUAvb | h#K tQtj wZ Zvi Aeva` wQj |

² AvZ-Zvi Mxe I qvZ Zvi nxe, 3 L, c, 327

³ AvZ-Zvi Mxe I qvZ Zvi nxe, 3 L, c, 329

¹ br` ivZb v#Cg, 10 L, c, 5017

KueZvi Qv`vKvti ex Avt¶c Kti etjb, Avgvi l gpbwhťj i gvťS AvZ¶qZv AvgvťK Ggb cĹZ`vb w`ťqtQ thgb FY`vZv FY MĹnZvťK FY cwiťkvtai Rb` Zmoťq wbtq teovq| wKQKvj ci gpbwhťj i mšwb Rj vBn gpbwhťj i Aeva` nťq hvq, tm Rj vBn KZŔ wec`MŎ' nťq etj, Avgvi gvj - m`ut` i e`vcvťi Rj vBn Avgvi wei`ťx AwfťhvM Kti, Avi tm Avgvi Aeva` nq, hLb Avgvi tgi` tŎi nvo tenKťq abťKi gťZv nťq tMtQ| G Ae`v t` tL Mfb¶ Rj vBnťK cĹvi KiťZ D`Z nťj tm etj, Avgvi e`vcvi ZvovŎov Kiťeb bv| GB nťQ divŎAvb cĹ gpbwhťj hvi m`utťK©Zvi wczv Avt¶c Kti etj wQtjv, Avgvi l gpbwhťj i gvťS AvZ¶qZv Ggb cĹZ`vb w`ťqtQ thgb FY`vZv FY MĹnZvťK FY cwiťkva Kivi Rb` Zmoťq teovq| G K_v iťb Mfb¶ etjb, ltn! Zng tZvgvi gvZv-wczvi bvdigvbx KtiťQv, GLb mšwb KZŔ bvdigvbx i wKvi nťqtQv|²

DevB` Beb RjvBR t`ťK ewYŹ, ZvťK wRÁmvv Kiv nq, gmv Av. Gi lci Ajvvn ZvAvjv hv bwhť KtiťQb ZvťZ gvZv- wczvi bvdigvbx i e`vcvťi wK etjťQb? Rerte wZwb etjb, wczv mšwbťK tKvb Avť`k Kiťj tm hw` Zv cvj b bv Kti, tmUvB nťjv wczvi bvdigvbx| Avi wczv mšwb i c¶ t`ťK tKvb wettqi m`šxv nťq Ajvni `ievť AwfťhvM Kiťj tmUv nťe c¶ivcvi bvdigvbx l Aeva`Zv|¹

gvZv- wczvi bvdigvbx i AcKvii Zv

- gvZv- wczv Ajvni eo tAvgz| bvdigvb mšwb Ajvni tAvgtZi A`řKvi Kti| dtj tm gvZv- wczvi AbjMĹťK l A`řKvi Kti|
- gvZv-wczvi mšwŎ Ajvni mšwŎ| Zvť` i AmšwŎ Ajvni AmšwŎ| gvZv- wczvi bvdigvbx mšwb Ajvni mšwŎ t`ťK `ť nťq hvq|
- gvZv-wczvi bvdigvbx mgvťR Aw`iZv m¶Ŏ Kti| th e`w³ gvZv- wczvi mť_ Am`vPiY Kti Zvi mšwb, Zvi cĹZťekx l Zvi mgvťRi tj vťKivl Zvi mť_ Am`viPiY Kite|
- gvZv-wczvi bvdigvbx KviťY mgvR t`ťK kvš- l wbi vcĚv `ťxfZ nq|

² cĹ₃

¹ br` ivZb bŎCg; 10 L, 5017

- bvdigvb mšvb, gvZv-wcZvi bvdigvbxī cāZdj `ybqvtZI cıte|
- gvZv- wcZvi bvdigvbxī Kvi†Y †Pnvivi jveY“Zv I b† `†xfZ nq|
- bvdigvb mšvb †Kqvg†Zi w`b Avjwni ing†Zi `wó t_†K ewÂZ nte|²

² c0, 3